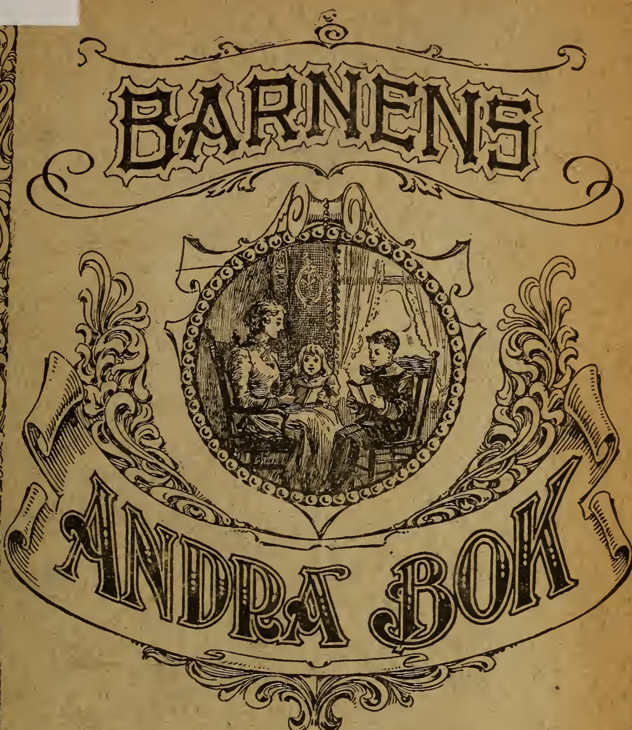

för
Skolan och Hemmet.

Utarbetad af

A. O. BERSELL.

— LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN.
ROCK ISLAND, ILL.

BARNENS ANDRA BOK

FÖR

SKOLAN OCH HEMMET

UTARBETAD AF

A. O. BERSELL.

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN

FÖRORD.

Då Församlingsskolans Läsebok utkom, troddes den skola kunna fylla alla rättmätiga kraf på en sådan bok för våra församlingsskolor. Erfarenheten har dock ej fullt rättfärdigat denna förmodan. Omfångsrik som denna läsebok är, har den dock visat sig icke räcka till för en fullständig folkskolekurs, och detta har varit särskildt märkbart, der man har permanent församlingsskola. En bok, i hvilken öfvergången från abc-boken vore mera förmedlad och hvilken sålunda vore mera afpassad för de lägre klasserna, har ock synts önskvärd.

Dessa omständigheter jämte upprepade förfrågningar, om icke en sådan mindre läsebok kunde erhållas, ha ansetts vara skäl nog för utgifvandet af föreliggande bok.

Med afseende på de grundsatser, som följts vid denna läseboks utarbetande, äro de i allt väsentligt de samma som de, hvilka legat till grund för den större läseboken. Endast vid valet af läsöfningarna eger en viss olikhet rum, i det att bokens omfång och särskilda syfte såsom en förmedling mellan abc-boken och den större läseboken gjort, att

dessa öfningar, i synnerhet i bokens första del, måst afpassas för barn på ett lägre utvecklingsstadium.

De båda böckerna äro, hvad läsestoffet angår, hvar för sig helt och hållet sjelfständiga arbeten. Staföfningarna åter äro af sådan natur, att i dem ingen ändring ansetts nödvändig från det, som i den vägen förekommer i den större boken.

Härmed kunna vi nu säga oss ega en sammanhängande, någorlunda fullständig serie af svenska läroböcker för våra små till ledning vid deras första steg att lära grundligare känna, innerligare älska och rätt bruka sina fäders klangfulla tungomål. I detta syfte och såsom en länk i denna serie kommer nu äfven **Barnens Andra Bok,** *och såsom sådan vare hon anbefald åt deras välvilja, hvilka församlingsskolans betydelsefulla och sköna uppgift ligger om hjertat.*

Rock Island, Ill., i mars 1893.

UTGIFVARNE.

FÖRSTA AFDELNINGEN.

Öfningar i rättstafning.

INLEDNING.

1. Ett språk består af *ord*. Orden i ett språk äro bildade af *ljud*. Dessa ljud äro i svenska språket *tjugu sju* och indelas i *sjelfljud* och *medljud*.

2. Sjelfljuden kunna hvart för sig bilda en stafvelse. De äro *nio:* ***a e i o u y å ä ö.***

3. Medljuden kunna endast i förening med ett sjelfljud bilda en stafvelse. Deras antal är *aderton:* ***b d f g h j k l m n p r s t v sj tj ng.***

KAP. I.

Sjelfljudens teckning.

§ 1. Sjelfljuden i allmänhet.

Sjelfljuden a, e, i, o, u, y, ö tecknas med dessa bokstäfver, men å-ljudet och ä-ljudet tecknas båda på två sätt.

§ 2. Å-ljudet.

1. Ord, i hvilka å-ljudet tecknas med *å:*

Båt dåd får gås håg krås lån mård nål påk råg skål tråd våp blåsa dråplig fågel gråna håfvor knåda måne nådig påfve skåda — blått fång håll sådd brådska låtsa många tråckla vålla.

2. Ord, i hvilka å-ljudet tecknas med *o:*

Dold hof lof moln son tjog honung konung morla ofwan porla rodnad sofwa wilkor — brott dock folk golf hopp kost loft mops norr post rock slott tolk borra docka frukost grotta holme jollra kostlig lossa olja plocka rotting skorsten torftig.

§ 3. **A-ljudet.**

1. Ord, i hvilka ä-ljudet tecknas med *ä:*

Bräm flärd gräs härd kärl län mät näs svärd träl väg bära dräglig fägring häpen klädnad läger näring päron räkna smälek trägen vädur — bäck drägg fält jämn käpp länk näbb qväll skräck träff vägg bläddra frälsning grädde händig mäktig ängel.

2. Ord, i hvilka ä-ljudet tecknas med *e:*

Der Ernſt med pjes werld bernſten fjerde gerning hjerna kedja perla ſtjerna tjenlig — berg cell djerf fem helſt men nejd pell regn ſtjert

tjenst vers beckig denne eller feja hertig ketting lexa mejsel pressa sjelfwisk tempel wester.

KAP. II.

Medljudens teckning.

§ 1. Medljuden i allmänhet.

Medljuden ***b d f g h l m n p r*** tecknas med dessa bokstäfver, men ***j k s t v sj tj*** och ***ng*** tecknas på olika sätt.

§ 2. J-ljudet.

1. Ord, i hvilka j-ljudet tecknas med *j:*

Bjärt bölja björn dölja eljes fjäll jungfru järf jägare jämn järpe järtecken jäst mjuk sälja.

2. Ord, i hvilka j-ljudet tecknas med *g:*

Gerna gifwa gäst — alg bälg swalg arg berga färg sorg sarga torg warg — däglig helbregda lega.

3. J-ljudet tecknas med *gj* i följande ord:

Gjord gjorde gjort omgjorda gjuta.

4. J-ljudet tecknas med *hj* i följande ord:

Hjelm hjelp hjelte hjerna hjerta hjessa hjon hjord hjort hjortron hjul i hjäl.

5. J-ljudet tecknas med *lj* i orden:

Ljud ljuf ljuga ljum ljumske ljung ljunga ljus ljuster ljuta.

§ 3. K-ljudet.

1. Ord, i hvilka k-ljudet tecknas med *k:*

Bok ek karl klok knut krans kalk kok kusk kåpa nykter ok skryt tak unken väktare åker äkta öken.

2. Ord, i hvilka k-ljudet tecknas med *g:*

Bygt bragt bugt drägt sigta afsigt ansigte försigtig swigta.

3. K-ljudet tecknas med *q* framför *v:*

Qvaf qvast qvarn qvida qvinna qvist qväll.

4. Ord, i hvilka *k*-ljudet tecknas med *ck:*

Backe docka fack häck lucka pack säck tack wäcka.

5. K-ljudet tecknas med *ch* i och.

§ 4. S-ljudet.

1. S-ljudet tecknas i allmänhet med *s:*

Bas dåſig enſam friſk gås hes is jäſa krans laſt mås näſte påſk ſaga ſebra ſkatt ſyſter ſwenſk ſöm öſa.

2. Ord, i hvilka s-ljudet tecknas med *c:*

Akacia ceder ceremoni cigarr cirkel cistern citron december decimal exercera glycerin hyacint koncept kriticera medicin ocean princip procent recept speceri.

3. K- och s-ljuden i förening tecknas med *x*, *gs*, *ks* och *cks*:

Ax flaxa haxe lax sax växa yxa — blygsel högst krigstid skogsbygd tilltagsen tvehågse ängslig — leksaksask riksdag — lacks (af lack) *stocks* (af stock) *säcks* (af säck).

§ 5. T-ljudet.

1. T-ljudet tecknas i de flesta fall med *t*:

Akt bot ett fat gråt halt klot lott mat not sten tång åter ärta öster.

2. Ord, i hvilka t-ljudet tecknas med *dt*:

Godt mildt brändt kändt sändt wändt bundt fiendtlig handtera landtlig midt ridt skridt.

§ 6. V-ljudet.

1. Ord, i hvilka v-ljudet tecknas med *v*:

Val varf vass vimla vrida dvala qväde svärm två — juvel privat arkiv motiv.

2. Ord, i hvilka v-ljudet tecknas med *f:*

Af arf gif haf kalf låf rof söfd öflig.

3. Ord, i hvilka v-ljudet tecknas med *fv:*

Arfvinge bäfva golfvet lefva påfve stafva torfva yfvas ärfva öfver.

4. Ord, i hvilka v-ljudet tecknas med *hv:*

Hwad hwal hwalf hwar hwarf hwass hwem hwi hwit hwadan hwarest hwarje hwarken hwete hwila hwilken hwina hwirfwel hwiska hwissla hwälfwa hwäsa.

§ 7. Sj-ljudet.

1. Ord, i hvilka sj-ljudet tecknas med *sk:*

Sked sken skepp skilja skinn skygg skyldig skynda skägg skänk skämta skörd — människa marskalk skarlakan.

2. Ord, i hvilka sj-ljudet tecknas med *sj:*

Sjelf sjette sju sjuda sjuk sjunga sjunka sjåp själ sjö — hysja häsja rysja.

3. Sj-ljudet tecknas med *skj* i orden:

Skjorta skjul skjuta skjuts skjutsa.

4. Sj-ljudet tecknas med *stj* i följande ord:

Stjelk stjelpa stjerna stjert stjäla.

5. Ord, i hvilka sj-ljudet tecknas med *sch:*

Klatsch schas usch — schack schagg schatull — dusch galosch marsch mustasch.

6. Främmande ord, i hvilka sj-ljudet tecknas med *ch, g, j, sc si* (*ssi*) och *ti:*

Champignon charad charmant chef chiffer chikan choklad — arrangera diligens ekipage energi engagera genera korrigera negligé orangeri passagerare rangera — bonjour jalusi jasmin journal justera — konvalescent rekognoscera — division illusion kollision pension diskussion mission passion procession — addition auktion direktion expedition lektion nation proportion station.

§ 8. Tj-ljudet.

1. Ord, i hvilka tj-ljudet tecknas med *k:* Kedja kif kyrka kägla kök.

2. Tj-ljudet tecknas med *kj* i följande ord: Kjortel kjol kjusa.

3. Tj-ljudet tecknas med *tj* i följande ord; *Tjena tjenst tjock tjog tjuder tjuf tjuga tjugu tjur tjusa tjuta tjäder tjäll tjära.*

§ 9. Ng-ljudet.

1. Ord, i hvilka ng-ljudet tecknas med *g*:

Agn agnar gagn hägn hägna lugn magnet regn ugn välsigna.

2. Ord, i hvilka ng-ljudet tecknas med *ng*:

Hänga konung krångla ljung lång många näring pingla ring sång ungdom.

3. Ord, i hvilka ng-ljudet tecknas med *n*:

Anka bänk enkling hank kränka pank rynka ränker stank sänka tanke ynklig.

§ 10. Långt medljuds teckning.

1. Ord, i hvilka långt medljud tecknas med *dubbel* bokstaf.

All borr ditt egg full gadd hatt knapp lyss muff näbb oss pock qväll rönn snabb torr vägg — amma bjässe dotter etter finne gaffel herre imma klippa lycka mössa nännas padda ruggig sabbat trilla vinna — byggs dracks ställs udds taggs — bottnar dubbla grifflar nässla offra spruckna gillra splittra svullna vattna — byggnad fyllnad syssling ättling

fattning hållning ställning herrskap sällskap trolldom tullnär tjocklek fullhet matthet sällhet flyttbar hållbar beställsam tacksam villsam fattlig knusslig måttlig skicklig.

2. Ord, i hvilka långt medljud tecknas med *enkel* bokstaf.

Böja feja haj loj meja — axel käx lax wäxa — bom döma glöm om stum tom — den han hon igen in kan man men mun swen wän än — gislan idisla witsord — bark bygde bränd fälde fält gytja känd knapt lätja mäld nytja näpsa plats remsa sant sält tort trygt.

KAP. III.

Ords delning i stafvelser.

§ 1. Ett medljud mellan två sjelfljud lägges till det senare sjelfljudet.

A-ga by-te da-ger e-vig fa-der ga-ta he-lig i-gel ja-ga ko-ger li-ten mä-ta nådig o-ro prä-gel qvi-ga ro-der se-nig trägen se-del ve-ke y-ra å-ker ä-del ö-ga — a-me-ri-kan bä-ga-re do-ma-re e-hu-ru fö-re-bä-ra gna-ga-re hvi-lo-bädd i-ge-nom ju-bi-

le-ra ka-pi-tel lä-ra-re mu-si-ka-lisk ny-bakad o-be-nä-gen pa-ra-dis qvä-ka-re re-gering sko-ma-ka-re tå-la-mod vä-ga-re å-bero-pa ä-re-gi-rig ö-de-mark.

§ 2. Af två eller flere medljud mellan två sjelfljud lägges blott det sista medljudet till det senare sjelfljudet.

An-nan bet-ſel dyr-ka ens-lig fors-la gyt-jig hin-der ir-ra jäm-te klätt-ra lum-pen mor-gon näſs-la oc-ker pröf-wa qwin-na rus-ſin ſkug-ga twän-ne ut-ter waſs-la ynk-lig ål-lon äpp-le öf-rig — an-däk-tig bor-ger-lig dröm-man-de er-for-der-lig full-kom-lig-het gref-win-na här-led-ning in-bör-des jäm-mer-lig konſt-när-lig lämp-lig-het miſs-ger-ning nöd-wän-dig of-fent-lig punkt-lig-het qwäf-wan-de rät-tig-het ſmör-jel-ſe twif-wels-mål un-der-bar wil-kor-lig yp-per-lig åt-ton-de ärft-lig-het öf-wer-dåd.

§ 3. Medljuden *sk, sp, st* mellan två sjelfljud åtskiljas icke, utan läggas båda till det senare sjelfljudet. Så skiljas icke heller *ng* såsom tecken för ng-ljudet samt *nk* och *gn*, då *n* framför k och *g* framför n beteckna *ng*-ljudet, utan läggas båda till föregående sjelfljud.

A-ska bi-ster dro-ska e-pi-stel fnö-ske gä-spa ha-stig i-ster kry-sta lä-ska mu-stig

nä-ste olu-stig pi-ska qvi-stig ri-spa spän-stig tred-skas ur-skilja vät-ska y-ster å-ska ä-sping ön-ska — ank-are bank-ir dign-a enk-el fing-er gång-en hägn-a ing-en krång-el lugn-a mang-el omhägn-ad plank-a regn-ig slung-a ting-est ung-e vägn-ar yng-el ång-est äng-el.

§ 4. Ord, som äro bildade af två eller flera ords förening till ett, delas i de enkla ord, af hvilka de bestå. Såsom ett särskildt ord behandlas äfven ändelsen -*aktig*.

Af-bild bad-ort duf-slag eds-brott från-gå graf-skrift hatt-ask is-björn jul-gran käpp-häst land-gång mor-far nord-bo jul-träd qwast-käpp ris-hög sköld-borg tack-järn udd-hwass wänt-sal ymp-wax åk-don ägg-kopp ös-kar — ankar-ketting borg-mästare dom-kyrko-församling egande-rätt framgångs-rik gäst-gifwar-gård handels-flotta ill-gernings-man jord-bruks-redskap krydd-kram-handel lös-egendom mid-sommars-dag nöd-falls-ut-wäg ord-språks-bok påska-lams-måltid riks-dags-ordning stads-full-mäktig till-godo-göra upp-synings-man wäl-komst-helsning ynglinga-ålder å-sido-sätta äre-betygelse öfwer-ståt-hållare — brun-aktig dår-aktig

förbel-aktig gud-aktig karl-aktig lär-aktig mes-aktig nöj-aktig pojk-aktig slös-aktig tjenst-aktig war-aktig.

KAP. IV.

Blandade öfningar.

1. Artig balja dolskhet ehvad fadder gifva hicka igel klyfva ledning mjälte njuta ondska pliktfäld qvälja rusttjenst sjunka torsdag uppbrott yxa åskluft ängslig ödmjuk.

2. Ansigtsdrag broderskap cellfånge djupsinnig eldsläckning fjerdingsman gränsskilnad höstmånad inbrottsstöld jämtländing krigslystnad lägervall mästerlig nordvestlig omfångsrik pekfinger qvadersten ryktbarhet sångfågel tryckfrihet utstryka vetenskap ytterplagg åskstråle älskvärdhet österländsk.

Afhållſamhet biſkopsdöme cirkulation dubbelfönſter föranſtalta genomtränga helgdagskläder iskällare jägmäſtare konſtförening lifförſäkring mäſterſtycke nyårsönſkan omſkiftelſe poſtpenningar qwaſtbindare riksärenden ſkattſkyldighet tuſenkonſtnär uppmärkſamma walförrättning ymnighetshorn åtkomſthandling ändamålslös ögonſkenlig.

Arrendehemman barmhertighetsverk civiliserad dykeribetjening elementarläroverk framåtskridande genomskinlighet hushållningssällskap inskrifningspenningar jägmästarebefattning kakelugnsmakare landshöfdingeämbete protokollssekreterare naturvetenskap mantalsförteckning omdömesförmåga qvastmakareverkstad rättfärdiggörelse söndagsskolföreståndare tryckfrihetsförordning undervisningsanstalt vetenskapsakademi ålderdomsbräcklighet ärebetygelse öfverloppsgerningar.

KAP. V.

Lika ljudande ord, hvilka tecknas olika.

Allt (af *all*), alt (*fiolsträng*) — bedt (af *bedja*), bett (af *bita*) — blott (*endast*), blått (af *blå*) — bläck (*skrif-bläck*), bleck (*järn-bleck*) — blödt (af *blöda*), blött (af *blöta*) — brott (af *bryta*), brådt (af *bråd*) — cession (*konkurs*), session (*domstols-session*) —

dem (af *de*), däm (af *dämma*) — egg (*knifs-egg*), ägg (*höns-ägg*) — fest (*högtid*), fäst (af *fästa*, göra fast) — flott (af *flyta*), flått, flådt (af *flå*) — flykt (af *flykta*), flygt (af *flyga*) — fläkt (*vind*), fläckt (af *fläcka*) — frossa (*sjukdom*), fråssa (*äta mycket*) — färja (*en farkost*), färga (af *färg*) — gerna (*med nöje*), hjerna (*i hufvudet*) — gjord (af *göra*), jord (*jordklotet*), hjord (*boskaps-hjord*) — gjort, gjordt (af *göra*), hjort (*ett djur*) — gjuta (*låta flyta*), ljuta (*ljuta döden*) — gladt (af *glad*), glatt (*slät*) — godt (af *god*), gått (af *gå*) — hann (af *hinna*), han (*i motsats till hon, det o. s. v.*) — hvarf (*omgång*), varf (*skepps-varf*) — hvar (af *hvarje*), var (af *vara*) — hvart (af *hvar*), vardt (af *varda*) — hvass (*skarp*), vass (*säf*) — hviska (*tala med låg röst*), viska (*liten qvast*) — hvete (*sädesslag*), vete (af *veta*) — håf (*fiskredskap*), hof (*furstlig bostad och omgifning*) — hård (*fast, styf*), hord (*vild hop*) — jagt (af *jaga*), jakt (*fartyg*) — jul (*högtid*), hjul (*på åkdon*) — järf (*ett djur*), djerf (*modig*) — jäst (*jäsningsämne*), gäst (*bordsgäst*) — kol (*att bränna*), kål (*en växt*) — kära (af *kär*), tjära (*oljaktigt ämne, genom hetta erhållet från furuved*) — lacks (af *lack*), lax (*en fisk*) — lett (i t. ex. *ljuslett*), ledt (af *led* och *leda*), lätt (af *ringa vigt*) — lott (*del*), lådt (af *låda*) — lytt (*ofärdig*), lydt (af *lyda*) — lof (*tillåtelse*), låf (*pris*) — men (*likväl*), män (af *man*) — midt (af *midja*), mitt (af *min*) — och (*samt*), ock (*äfven*) — ryckt (af *rycka*), rykt (*vård*) — ryckte (af *rycka*), rykte (*sägen*)

— rått (af *rå*), rådt (af *råda*) — rödt (af *röd*), rött (af *röta*) — röja (*upptäcka*), rödja (*upprensa*) — scen (*något, som förevisas*), sen (*långsam*) — sex (*ett antal*), säcks (af *säck*) — sidt (af *sid, lång*), sitt (af *sin*) — sjelfva (af *sjelf*), skälfva (*darra*) — sigta (*syfta på*), sikta (*sålla*) — sjön (*vattensamling*), skön (*vacker*) — själ (*ande*), skäl (*orsak*), stjäl (af *stjäla*) — skämt (*lek*), skämdt (af *skämd*) — slägt (*anförvandter*), släckt (af *släcka*) — sold (*aflöning*), såld (af *sälja*) — spott (*saliv*), spått, spådt (af *spå*) — spritt (af *spritta*), spridt (af *sprida*) — stänkt (af *stänka*), stängt, stängdt (af *stänga*) — stött (af *stöta*), stödt (af *stödja*) — svett (*utdunstning*), svedt (af *svedja*) — sälj (af *sälja*), sälg (*ett träd*) — talga (af *talg*), talja (*en maskin*) — tjusa (*intaga*), kjusa (*liten dal*) — tjärna (*göra smör*), kärna (t. ex. *nöt-kärna*) — trätt (af *träta*), trädt (af *träda*) — täckt (af *täcka*), tägt (af *taga*) — vad (*på benet*), hvad (*hvilket*) — val (af *välja, äfven ett antal af 80 stycken*), hval (*ett djur*) — vi (*i motsats till I, de o. s. v.*), hvi (*hvarför*) — vidt (af *vid*), hvitt (af *hvit*) — värd (*husvärd*), verld (*skapelse*) — värk (*plåga*), verk (*arbete*) — väx (af *växa*), vägs (af *väg*).

ANDRA AFDELNINGEN.

Läsöfningar.

Ett snält barn.

1. Sven är ett snält barn. Han är ej stor och stark. När det blir vår och grönt, får han gå i skog och mark. Men om han än ej får lof af sin mor att gå ut, är han dock nöjd och glad. Ty han är viss om

att hans mor vet, hvad som är bäst för ett barn.

2. Sven har ock en katt, som är svart och hvit. Hans hår är lent. Han rifs och bits ej, om man ej drar i hans svans. En gång satt han på en vall och höll en boll i sin tass. När han fick se Svens qvast, blef han så rädd, att han tog ett hopp rakt ned i en pöl.

3. Nu har Sven fått en bok. Den är stor och fin. Han vill nu se i den och bryr sig ej om lek för en stund. Det går väl för Sven, om han ber Gud och har flit. När han läst med fart i sin bok, får han en häst och en vagn af sin far. Då blir Sven så glad.

4. När Sven växt stor, blir han visst en bra karl, om han allt jämt

är snäll. I går var han med sin far på ån och tog fisk. Då fick han ro i vår båt. Mor blef glad, när hon fick lax och ål. Sven fick god mat: fisk, bröd, ost och mjölk och god frukt. När han se'n bedt sin bön, gick han till sängs och sof sött i sin bädd.

Gud har gjort mig och allt.

1. Allt, som är till, är gjordt af Gud: land och haf, ljus och luft, djur och wärt — allt har han gjort. Af det, som Gud gjort, har en del lif, men en del har det ej. Ett djur har lif; en wärt har ock ett slags lif, men en sten har ej lif.

2. Då Gud gjort allt, har han ock gjort mig. Jag är blott ett barn, men jag wet wäl, att jag är mer än en hund och en häst. Hwad har då ett barn mer än en hund och en häst? Stå och gå kan en hund och en häst

så bra som du. En häst och en hund har syn, lukt och smak som du. Hwad har du då mer än de? Jag har en själ.

3. Jag har kropp och själ. Min kropp kan jag se, men min själ kan jag ej se. Hon fins dock. Min kropp dör, men min själ dör icke. När min kropp dör, går min själ till Gud, om jag tror, att hans Son dött för mig.

Gud är min hjelp.

1. Gud är dig när. Det kan du lätt se. Gif blott akt på stort och smått, på allt, som är skönt och godt! Gif akt på allt, som sker; tänk på allt, hur vist det är, så skall du se Gud i allt. Han är dig när i väl och ve. I sorg är han din tröst, i nöd är han ditt stöd, blott du ber om det. I fröjd fly till din Gud! Han vill bli din hjelp.

2. Tro ej stolt på din kraft! Den är snart för svag. Men haf din Gud med dig i allt hvad du gör! Ty då skall det gå dig väl. Tag ock din tid i akt, så är du klok! Var ej lat! En lat dräng blir ej en flink man. Men flit gör glad, rik och frisk. Följ mitt råd, ty det är godt!

3. Bed Gud om hjelp i allt! Gud hör ett barns bön. Han vill dig väl. Tro, att Gud hör din bön, och du skall få det, som är bäst för kropp och själ. Så god säd i ditt lifs vår, så får du en skön skörd i ditt lifs höst! När du då skall dö, tar Gud dig hem till sig. Och der skall han af dig och allt sitt folk få låf och pris för allt.

Den ofärdige gossen.

1. Ser du den lil=le gos=sen, hur trött han sit=ter der? Hans e=na fot är sjuk. Den

har wärkt så, att han nu ej kan stå på den. Der=för må=ste han bru=ka kryc=kor. Men det gör ho=nom så trött att gå på det=ta sätt. Han blir ock of=ta sorg=sen, då han ser, hur and=ra barn kun=na spring=a och leka, men han ej kan wa=ra med.

2. Wår lil=le stac=kars wän är äf=wen fat=tig. Hans lott är att gå om=kring och bed=ja om gåf=wor af and=ra, ty han har ing=en far, och hans mam=ma har ic=ke peng=ar för att der=för kö=pa mat och klä=der åt sin lil=le gos=se.

3. Du tyc=ker, att det må=ste wa=ra myc=ket sorg=ligt att wa=ra en krymp=ling. Ja, wißt. Men har du tänkt på, hur lyck=lig du är, som har he=la och fri=ska lem=mar, och hur myc=ket du har att tac=ka Gud för? Har du nå=gon gång tac=kat ho=nom? Om ej förr, så må du bör=ja nu med att bru=ka di=na lem=mar till det, som är godt och nyt=tigt och att med dem tje=na Gud och din nä=sta.

I skolan.

1. Nu är jag i sko-lan. Jag skall bör-ja lä-sa. Jag skall bör-ja skrif-va. Jag skall äf-ven lä-ra mig räk-na. Jag kan re-dan räk-na till ti-o. Om jag är fli-tig, lär jag mig myc-ket.

2. Min sy-ster går ock-så i sko-lan och lä-ser snält. Vi lä-sa här om den kä-re Gu-den och om Je-sus, bar-nens vän. Lä-ra-ren be-rät-tar ock-så, hvad Gud gjort för oss män-ni-skor. Gud har ska-pat oss och i do-pet upp-ta-git oss till si-na barn. Han för-lå-ter oss vå-ra syn-der för Kri-sti skull. Han be-va-rar oss till kropp och själ, och om vi dö i tron på Je-sus, ta-ger han oss hem till sig i him-me-len.

3. I sko-lan få vi äf-ven lä-sa om allt an-nat, som Gud har ska-pat.

Han har be-redt jor-den, på hvil-ken vi bo. Han har ska-pat al-la

slags djur, och han lå-ter träd och plan-tor vä-xa till vår nyt-ta och gläd-je. Han har ock ska-pat so-len, må-nen och al-la de mång-a vack-ra stjer-nor, som strå-la på him-me-len.

4. Gud är stor och mäk-tig och god. Jag vill va-ra hans barn och ly-da och tje-na ho-nom. Jag vill ock i sko-lan va-ra fli-tig och lä-ra mig mång-a go-da och nyt-ti-ga sa-ker. När jag blir stor, kan jag då äf-ven blif-va till nyt-ta i verl-den. Ge-nom flit och lyd-nad be-re-der jag mig en lyck-lig fram-tid.

Skolsång.

Hur mun-tert lif vi fö-ra här
med böc-ker, taf-lor, lek och sång!
De gam-les mö-dor och be-svär,
de kom-ma nog en gång.

Nu är vår ål-ders gyll-ne tid,
ty ing en o-ro stör vår frid,
och flit och lyd-nad är vårt kall,
det Gud väl-sign-a skall.

I det gröna.

Re'n loc-ka der från grö-na tuf-van
små blom-mor, rö-da, gu-la, blå,
och djupt i sko-gen kutt-rar duf-van,
och lär-kan högt sin drill hörs slå.

Då hål-la vi ka-las i sko-gen,
och snö-hvit duk jag bre-der ut,
och vakt jag hål-la vill så tro-gen,
på mam-mas ord, om lil-la Rut.

Den mör-ka vin-tern är för-gång-en,
allt låf-var Gud med ny-väckt mod,
må vi ock stäm-ma in i sång-en
och sjung-a alla: Gud är god!

Mina föräldrar.

1. När jag kom till werl-den, war jag li-ten och swag. Då kun-de jag hwar-ken gå el-ler stå, hwar-ken ä-ta el-ler dric-ka u-tan and-ras hjelp. Men den go-de Gu-den gaf mig en huld fa-der och mo-der, hwil-ka med kär-lek och öm-het wår-dat mig.

2. Jag fick nä-ring af min mo-der. Hon bar mig på si-na ar-mar. Hon lär-de mig att sit-ta, stå, gå, spring-a och le-ka. Hon har ock lärt mig att bed-ja. Min fa-der dra-ger äf-wen för-sorg om mig. Han ar-be-tar sig of-ta trött, på det att jag ej skall sak-na hem el-ler klä-der och fö-da.

3. Mi=na dy=ra för=äld=rar sö=ka att af=lägs=na allt, som kan ska=da mig. De för=ma=na och sä=ga mig, hwad som är godt och ondt. De wil=ja mig all=tid wäl. De ä=ro be=dröf=

wade, när det går mig il=la. Min sorg är de=ras sorg, min gläd=je de=ras gläd=je.

4. Nu är jag så stor, att jag kan gå i sko=lan för att lä=ra lä=sa, skrif=wa, räk=na, sjung=a,

ri=ta och myc=ket an=nat, som kan gö=ra mig till en god och nyt=tig män=ni=ska.

5. Jag kan än=nu ic=ke för=tje=na mig klä=der och fö=da. Jag be=höf=wer läng=e mi=ne öm=ma för=äld=rar. De må=ste tro=get ar=be=ta, på det att jag skall få hwad jag be=höf=wer. Allt det=ta gö=ra de ger=na.

6. Jag will och bör för mi=na för=äld=rars mö=da och kär=lek wa=ra ly=dig, fli=tig, tack=sam och snäll samt ger=na gö=ra hwad de ön=ska och be=fal=la. Jag will bed=ja Gud hjel=pa mig, att jag all=tid måt=te kun=na be=re=da dem gläd=je.

Hemmet.

Hvar morgon, när jag vaknar
till dagens värf och kraf,
så tackar jag Gud Fader
för hemmet han mig gaf.

Så tackar jag för sömnen
jag der i natten njöt,
för all den kraft och helsa,
som flödde ur dess sköt.

Så tackar jag för dagen,
för kläder, föda sund,
för krafter der till möda
och lek i aftonstund.

Så tackar jag för fader,
för moder, from och god,

för hvar, som der med kärlek
huld vid min sida stod;

För allt hvad der mig skänktes,
för frihet som för band. —
Gud, håll utöfver hemmet
beskyddande din hand!

Barnen på lekplatsen.

1. Adolf var en liten gosse, som gerna tyckte om att leka. Han var mycket glad, när vädret var vackert, så att han kunde få vara ute. Andra barn ville ock gerna leka med honom, ty han gjorde dem aldrig något ondt. Om några elaka barn kifvades och slogos, sökte han skilja dem åt och förlika dem. Han mindes alltid sin faders ord: "Att leka är både nyttigt och nöjsamt,

men trätor och slagsmål medföra blott skam och skada".

2. Under leken hörde man

aldrig Adolf säga ett ondt eller obeskedligt ord. Ej heller gaf han sina kamrater några öknamn. Kunde han visa tjenstaktighet mot

någon, gjorde han det genast och villigt. Han aktade både sina egna och kamraternas kläder, att de ej skulle blifva smutsiga eller sönderrifna. Man såg derför sällan ett hål eller en fläck på lille Adolfs kläder. Han ansåg det för en skam att vara oren och trasig.

3. När Adolf mötte någon bekant på sin väg, tog han af sig mössan och helsade artigt. Han skrattade icke åt gammalt folk och krymplingar. Till en sådan synd kunna blott elaka gossar göra sig skyldiga. Alla, både gamla och unga, som kände Adolf, älskade honom, ty han var en snygg, fridsam och artig gosse.

Lilla Hanna.

Hanna leker, kläder syr
åt sin nya docka
och har många små bestyr.
Hon kan blommor plocka,
sjunga, hoppa, gå på tå,
fånga fjärilar också,
det kan lilla Hanna.

Hanna kan ge hönsen korn
och små dufvor mata,
bygga utaf kort små torn,
skratta som en skata.
Baka kakor utaf sand,
leda Moppe uti band,
det kan lilla Hanna.

Hanna kan så många ting,
som man knapt kan tänka:
af maskrosor ring i ring
kedjor sammanlänka;
repa silke, nysta garn,
söfva Misse som ett barn,
det kan lilla Hanna.

Hanna laga kan kalas
utaf bröd och vatten,
sätta blommor uti glas,
fjädrar uppå hatten,
träda perlband upp af bär,
leka, att hon drottning är,
det kan lilla Hanna.

Hanna reser ofta bort
till okända länder;
snabt som tanken innan kort
dock hon återvänder.
Så från morgon och till qväll
leker hon så glad och säll.
Det gör lilla Hanna.

Bettys docka.

1. Betty hade fått en docka, som war ganska stor. Hon war en hel aln lång. Hon hade blå ögon och swart hår. Håret kunde riktigt kammas och flätas. Betty lekte dagligen med dockan och lade henne alla qwällar till sängs. Dockan hade en liten hatt och en kappa. Ibland fick hon gå ut med Betty, som då bar henne på armen.

2. En dag skulle Betty gå ut, och dockan skulle följa med. Men hon war ej ren i ansigtet. Du skall twättas, kära wän, tänkte Betty. Hon tog en swamp, wätte och twålade den. Sedan satte hon dockan i knäet och twättade henne i ansigtet. Hon gned allt hårdare, men dockan blef allt blekare. Betty blef rädd och trodde, att dockan blifwit sjuk.

3. Hon sprang gråtande till sin mamma. Modern trodde, att dockan gått sönder. "Nej, nej", sade Betty, "dockan är säkert sjuk. Hon ser så ful ut nu, sedan jag twättade henne." Modern sade: "Dockan kan ej twättas så, som man twättar små barn. Målningen går då bort, och dockans kinder bli hwita. En docka kan ej wara sjuk. Hon känner ingenting, ty hon är ett liflöst ting."

4. Betty war bedröfwad. Hon twättar ej mera sin stora docka; men de små med porslinshufwud twättar hon ibland.

Till en flicka.

Var glad, som sparfven qvittrar
också en mulen dag!
Ondt lynne allt förbittrar.
men glädjen ger behag.

Var hastig att förlåta,
var sen att felen se,
och gråt med dem, som gråta,
och le med dem, som le!

Väx ej i band, så präktig,
af trånga snörlif tryckt;
väx liksom Gud allsmäktig
den unga björken bygt.

Hon reser fri sin långa,
sin raka stam mot skyn
och dricker luftens ånga
och gläder mänskans syn.

Snält städa, sy och baka,
läs, spela, sjung också!
Blif som en sockerkaka
med smultronsylt uppå!
Men mer än alla bjärta
små saker, som du lärt,
är dock ett troget hjerta,
som har det goda kärt.

Den goda blott är fager;
varm vår står tidigt grön.
Vet, smickret dig bedrager,
som hviskar: Du är skön!
Hvar blomma invid bäcken,
hon doftar högre ju,
hvar ros i gröna häcken
är skönare än du.

Väx ej för verldens villa
och blomstra ej i flärd!
Det gör ditt hjerta illa,
och du är bättre värd.
Väx hellre för Guds rike,
så är din himmel klar.
Blif goda änglars like
och deras syster var!

Den förståndige gossen.

1. "Säg mig, käre fader", sade Fredrik, "huru det kommer sig, att min bror Karl är så klok och förståndig. Han är ju blott ett år äldre än jag. Mig talar man sällan om, men hvart jag kommer, hör jag Karl berömmas för sin klokhet och dygd."

2. "Karl är en snäll och förståndig gosse", svarade fadern, "och han förtjenar beröm. Jag vill om-

tala för dig, huru han lyckats blifva sådan. Han är alltid uppmärksam på allt hvad han ser, hör och läser. Det han ej riktigt förstår ber han sina föräldrar eller lärare förklara, och med nöje söka de att göra detta.

3. I skolan följer han med mycket uppmärksamt. Då han kommer derifrån, tänker han på det, som han hört och lärt, och fäster det derigenom i minnet. Karl läser sina lexor med lust, ehuru de stundom äro ganska svåra. Han läser dem med friskt mod, och ju svårare de äro, desto gladare blir han, då han lärt dem.

4. Karl läser icke i många böcker, utan i få och goda. Han läser icke hastigt, utan långsamt och

med eftertanke. Ingenting annat är orsaken till Karls framsteg och det beröm, som han får. Denna enkla konst kan du, käre Fredrik, lära dig, när du vill."

Till en gosse.

Var frisk och glad
och blomstra ung
som löf och blad,
du lekens kung!
Och väx så stark
och rak och fri
som furan i
ditt hemlands mark!

Se hvar och en
i ögat klart
som solens sken
så uppenbart!
Och var så sann,
att Gud hvar stund
i själens grund
dig skåda kan!

Svik ej din vän!
Var trofast du!
Sviks du igen,
stå fast ännu!
Var god, var öm!
Bryt glad ditt bröd!
För andras nöd
dig sjelf förglöm!

Lyd, vörda rätt
din far, för att
det är så lätt
att lyda gladt!
Och vörda ömt
din moders bön!
Blif du den lön,
som hon sig drömt!

Gif troget akt,
På lärarns ord!
Vett är en makt
på denna jord.
Tag råd emot
af grånadt hår,
som plantan står
vid ekens fot.

Och älska warmt
ditt fosterland,
om än det armt,
syns dig ibland.
För det väx till,
lef för dess rätt,
dö för det lätt,
om Gud så vill.

Och frukta Gud
i all din tid
och lyd hans bud
och sök hans frid.
Förutom det
fins ingen ro,
ej hopp, ej tro,
ej dygdighet!

Wåren.

1. Wåren kommer. Snö och is smälta bort. Jorden blifwer torr och grönskar. Träd, buskar, örter och gräs blomma, och blommorna dofta så ljuft.

2. Fåglarne komma och bygga sina nästen. Lärkan qwittrar, robin, trasten och andra fåglar sjunga hwar och en på sitt wis. Bonden plöjer åkern och utsår

säden. Solen är warm, och dagarne tilltaga i längd. Hjordarna beta på gräswallen och i skogen. Wallgossen sjunger glada och lifliga sånger.

3. Barnen börja att leka på gräsmattan. När barnen på landet komma från skolan, sköta de sina små trädgårdar, som goda föräldrar gifwit dem. Till sin fröjd få de snart se små plantor uppkomma från de utsådda fröna. Allt fröjdar sig, allt förnyas och lifwas.

Vid det öppna fönstret.

Spela, friska morgonvind,
kring den lilla rosenkind,
sjungen, alla fåglar små,
doften, vårens barn också,
hviska tyst, du klara flod:
Gud är god, ja, Gud är god!

Lille Edvin, skåda ut,
och af all hans godhet njut!
Skåda ut kring dal och höjd,
der nu allt i vårlig fröjd,
sjunger högt med nyväckt mod:
Gud är god, ja, Gud är god!

Må *din* stämmas späda ljud
prisa ock vår gode Gud!

Må hans mildhet locka dig
att ock vandra på hans stig,
och hans nåd och välbehag
gifva trygghet åt din dag!

Du är liten, svag och späd,
lik ett än ej knoppadt träd,
men jag vet, att vid hans vård
skall du växa i hans gård,
och välsignande, till slut
breda dina grenar ut.

Re'n i lifvets morgonstund
slöt han dig i sitt förbund,
tog dig upp i fadersfamn,
gaf dig barnarätt och namn,
tvådde dig i Jesu blod
och gaf dig sin Ande god.

O, så må du väl med fröjd
skåda mot den ljusa höjd,
der han sjelf i ära stor
med sin frälsta skara bor!
Må vi båda, du och jag,
prisa honom der en dag!

Sommaren.

1. Det är sommar. Himmelen är blå, och solen går högt på fästet. Dagarne äro långa och varma. Talrika insekter flyga öfver fälten

och krypa omkring på marken. Tusental blommor förtjusa ögat.

2. Säden på åkern och gräset på ängen bölja för den ljumma vinden. Milda regnskurar falla, och allt vederqvickes deraf. Solens strålar frambryta åter, och värmen tilltager.

Kreaturen skynda från fälten in i skogen, upp på höjderna eller ut i vattnet.

3. Träden stå nu i sin fagraste skrud och gifva svalkande skuggor. Barnen bada i öppna sjön och lära sig att simma. De få plocka blommor och smultron och andra läskande bär samt deltaga i glada utflykter i det gröna.

4. Snart börjar skörden. Bonden kommer med skördemaskinen. Gräset afhugges, torkas och blifver hö, hvilket gifver en uppfriskande doft ifrån sig. Hittills hafva blommorna fröjdat oss med sin fägring och vällukt, nu skola de tjena djuren till föda. Allt har Herren väl beställt.

Sommarbön.

Din klara sol, o Fader vår,
vidt öfver god och ond uppgår,
gör luften mild och dagen ljus
och klär i fägring jordens grus.

Nu vakna upp på höjd, i dal
löf, gräs och örter utan tal.
Hvar fläck blir grön, hvar tufva rik
af växter, en ej annan lik.

Liksom till högtid kläds hvar äng,
och marken är en blomstersäng,
och härlig vaggas åkerns skörd,
af himlens varma vindar rörd.

O Gud, som låter sommar nu
utom oss stråla lugn och ljuf,
gör ock vår själ, så kall och arm,
utaf din kärlek rik och arm!

Hösten.

1. När hösten är inne, aftaga dagarne, och luften blir kyligare. Säden afmejas, och frukter insamlas. Flyttfåglarne flyga till warmare länder. Trädens blad gulna och affalla. Det stormar ofta, och böljorna gå höga på hafwet. Luften är ofta dimmig, och med hwarje dag tilltager kylan och mörkret.

2. Men äfwen hösten har sin skönhet. Wi få då insamla all den rikedom, som Gud låtit wäxa till wårt och husdjurens uppehälle. Nu mogna alla slags frukter: äpplen, päron, plommon, persikor, windrufwor med flere. Nöjsamt är det att få afplocka de sköna frukterna, men det är ännu roligare att få smaka på dem.

3. Wakta dig blott för att äta för mycken eller omogen frukt, ty det är skadligt för helsan. Många

barn blifwa sjuka och dö under denna årstid, derför att de omåttligt förtära frukt. Mottag ocksä de goda lärdomar, som dina föräldrar och lärare söka inplanta hos dig under din barndoms wårdagar, att, när din ålders höst kommer, du må så skörda lycka och wälsignelse.

Det aflöfvade trädet.

Arma träd, jag ömkar dig.
Ung ännu,
åldras du.
Dina blad ju sänka sig;

vissnade,
falla de
för den kalla vindens fläkt,
och du står der obetäckt.

Kära träd, sörj dock ej så!
Endast kort
dör du bort.
Höst och vinter snart förgå.
Icke död,
grön och röd
står du åter skön i vår,
och af Gud din prydnad får.

Vintern.

1. Den kalla vintern efterträder hösten. Då bli dagarne korta och nätterna långa. Solen lemnar oss ej mycken värme. Vattnet blir derför betäckt med is och marken med snö. Vinden är skarp och kall. Ögonen rinna, och öronen svida. Den late, den tunnklädde och den sjuklige darra af köld. För de fattige, som icke hafva varma hus att bo uti, är vintern en svår tid, ty de få då ofta frysa och lida nöd.

2. Likväl vistas barnen gerna ute. De frysa ej; ty de springa, hoppa och leka. Det är roligt att åka skridskor på den blanka isen. När det blir töväder, leka de snöbollskrig och göra snögubbar. Roligast är dock att på den lätta kälken åka utför kullen. Ty då kunna alla vara med, äfven de små syskonen. Pilsnabt ilar då kälken med sin dyrbara börda ned från kullens topp. Men då måste någon styra försigtigt och säkert, annars kan det gå omkull och barnen köra på näsan eller stöta emot någonstädes och skada sig. Försigtighet är af nöden äfven vid lekar.

3. När snön börjar yra eller qvällen kommer, skynda barnen hem med sina skridskor och kälkar. De sätta sig i det varma hemmet och läsa sina lexor, eller ock få de läsa eller höra någon nöjsam och lärorik berättelse. Efter qvällsvarden läser pappa i bibeln, barnen läsa sin aftonbön och gå till sängs. Under det stormen hviner kring husknutarne, sofva de sött, under Guds beskydd, i sina varma bäddar, tills mamma väcker dem, då de måste stå upp och gå i skolan.

Vinternöje.

Visst är om sommaren det roligt
att fiska i den klara sjön,
men ock om vintern att förtroligt
tillsammans leka uti snön.

Än med kamrater kälken köra
på isen, icke mer för tunn,
än utaf snön en gubbe göra
med ögon, näsa, skägg och mun.

När se'n den varma vårsol åter
åt jorden bringar nyfödt hopp
och andra fröjdas, gubben gråter,
ja, smälter helt i tårar opp.

Morgonſtund har guld i mun.

1. Elſa war en liten flitig flicka, och ingen kunde klaga öfwer hennes uppförande. Hela dagarne ſatt hon wid ſina böcker, och i ſkolan war hon en af de meſt uppmärkſamma. Trots allt detta blef hon ändock efter ſina kamrater, och de wiſste wanligen alltid mer än hon. Detta gjorde den ſtackars Elſa mycket ledſen.

2. En dag kände hon sig mer än wanligt bedröfwad och beslöt att rådfråga sin mamma. Kanske skulle hon möjligen kunna hjelpa henne.

3. Efter att hafwa fått reda på Elsas hela bekymmer sade modern: "Det är ej så farligt, min flicka.

Will du, så kan det blifwa annorlunda." — "Jag will", utropade Elsa. "Jag will göra allt hwad jag förmår. Säg blott, huru jag skall börja!"

4. "Se", fortfor modern, "du har ett fel; du sofwer för länge om morgnarne. Under det dina syskon redan äro klädda och springa omkring, ligger du ännu i sängen. Ofta stiger du upp först klockan åtta och är sedan sömnig och olustig tills långt fram på dagen. Den, som icke sätter sig wid sitt arbete frisk och munter, misslyckas ofta deri. Följ mitt råd, stig upp klockan sex hwarje morgon, tag en kall öfwersköljning, kläd dig raskt och sätt dig sedan till dina lexor. Snart skall du få se följderna af detta förfaringssätt, om du nämligen håller ut och ej tröttnar derwid." — "Jag skall lyda dig, moder", sade Elsa och sprang sin wäg helt förnöjd.

5. Hon höll ord. Hwarje morgon på slaget sex hoppade hon ur sängen, skakade bort all sömn, kastade på sig kläderna och flög till sina böcker. Hur raskt gick det ej nu att arbeta! Hela dagen war hon munter, och allt föreföll henne lätt och lustigt. Innan ett halft år förflutit, hade hon hunnit upp kamraterna, och efter ett år war hon den mest framstående i hela skolan.

6. Helt förtjust sade hon till modern: "Du hade rätt, mamma lilla. Ditt medel hjelpte!" — "Jag tror

det", sade modern leende. "Ett gammalt ordspråk säger: Morgonstund har guld i mun. Glöm ej detta!" Elsa glömde det ej heller och blef med tiden en präktig jungfru och en utmärkt husmoder.

Vid lilla systers vagga.

Sof, lilla syster, ljuf och blid,
sof sött, sof sött i ostörd frid!
Slut lilla ögat sakta till,
och glad hos dig jag vaka vill.

Sof sött och dröm om sol och vår,
om dockor, som du fick i går,
om Pippi i sin lilla bur
och Noaks ark och alla djur!

Sof sött, du lilla rosenknopp!
Och när du sen slår blicken opp,
o, må du kring din vagga se
Guds goda änglar mot dig le!

Och må vi båda, du och jag,
för Herren växa dag från dag;
och lika varm till lifvets slut,
o, må vår kärlek hålla ut!

Två goda vänner.

1. Felix är en präktig hund, med ögon så kloka, att det är ett nöje att blicka in i dem. Han vakar öfver hus och hem och visar stor kärlek för alla medlemmarne af familjen, men

framför allt för lille Gustaf, yngste sonen i huset. Denne följer han som en trogen vaktare, tillåter honom att lugga sig huru mycket som helst, ja, att draga sig rätt hårdt i de långa öronen, utan att visa minsta missnöje dermed.

2. Då Felix är inne i rummet, kan modern också gerna lemna Gustaf ensam med honom en stund. Ty då vet hon, att den lille gossen har ett sällskap, som han tycker om. Felix skall ock noga se till, att intet ondt får hända barnet, hvilket han då anser sig ha fått i uppdrag att vakta.

Sparfven och hästen.

Din krubba är af hafre så full, du snälla häst!
Jag törs dig väl ej bedja att blifva få din gäst
och med dig prisa Herren för hans håfvor?
Ett enda korn mig gläder, måhända får jag två;
nog mätt du ändå blifver, det är jag säker på.
Väl den, som delar med sig af Guds gåfvor!

Tag, lilla fågel, gerna så många korn du vill!
För oss och ännu flere det räcker rikligt till;
för morgondagen slippa vi att sörja.

Och bägge åto hafre, han var så god och strid,
och skildes från hvarandra i vänskap, fröjd och frid
att med ny kraft arbetet åter börja.

På vintern följde sommar, och hettan blef så stark,
hon tryckte mycket hästen, som ute gick på mark
och sig i något skjul ej kunde gömma.
Då kom den lille fågel och lisar hästens qval.
Han fångar hela dagen insekter utan tal
och visar, att han tjenster ej vill glömma.

Den tillgifne katten.

1. Katten är till sin natur lömsk, argsint och instället. Derför är han ej mycket att lita på. Små barn hafwa till och med blifwit dödade af kattor. Dock har man äfwen sett exempel på kattor, som wisat trofast tillgifwenhet för människor.

2. En katt höll så mycket af en liten gosse, att han gick ifrån honom, endast då han wille fånga råttor. Och när han fått fatt i en råtta, kom han till gossen och lekte en stund med henne, likssom wille han dermed förnöja sin lekkamrat.

3. Ändtligen dog den lille gossen af smittkoppor. Medan han war sjuk, instängde man katten, som på annat sätt ej kunde hållas från sjukbädden. När barnet

war begrafwet, lössläptes han åter. Genast skyndade han bort, och först efter fjorton dagar återkom han, mycket afmagrad. Sedan han ätit litet, sprang han bort igen.

4. En gång följde man honom och fann, att han walt sitt läger nära gossens graf. Fem år fortfor katten att ligga här, och blott under den strängaste winterkölden blef han hemma.

Vallflickan.

Tidigt med solen jag fåljer min hjord ifrån by,
Sjunger min psalm, och små foglarne spela i sky.
Tonerna ljuda i skogen.

Troget jag vaktar för ulfven min betande hjord.
Vilddjuren fly för min bön om Guds skyddande ord,
medan jag vallar i skogen.

Sjelf är jag liksom det värnlösa lam uti skog.
Men jag har också min herde, han vårdar mig nog;
honom jag följer i skogen

Medan jag sjunger och talar med Gud för mig sjelf,
svara mig trastar och lam och den brusande älf.
Jag är ej ensam i skogen.

Dufvan, hon bygger djupt inne bland träden sitt bo,
gömd ifrån verlden, hon lefver i kärlek och tro,
så vill jag bygga i skogen.

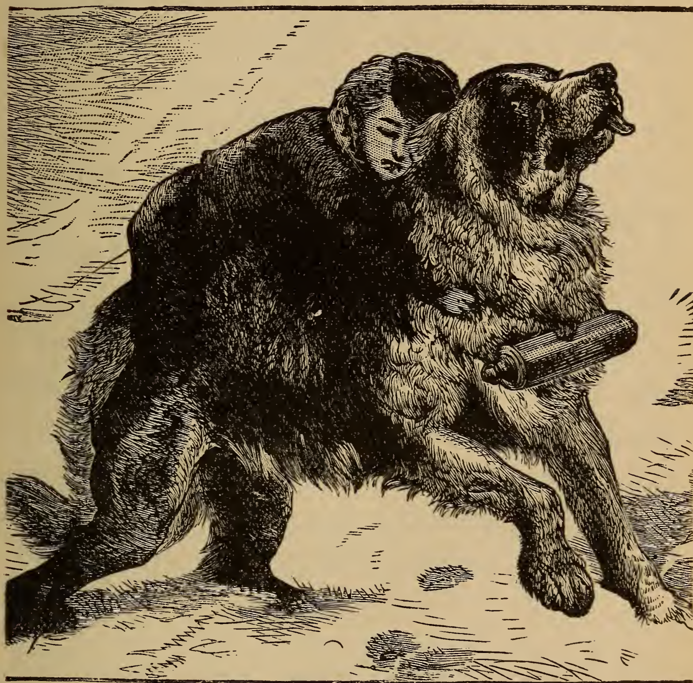
Bernhardshunden.

1. Hunden är känd för sin klokhet och trohet. Många och sannfärdiga berättelser har man om hundar, hvilka burit sig så klokt åt eller visat så mycken trohet och tillgifvenhet, att bättre icke kunnat begäras af människor.

2. Ifrån Tyskland till Italien går en väg öfver det höga berget Sankt Bernhard. Högt uppe på berget bland klippor och snö ligger den helige Bernhards kloster. Der bo 10 eller 12 munkar, hvilkas göromål är att bistå alla resande, hvilka komma den vägen fram. Under större delen af året är vägen ganska farlig i anledning af tjock dimma, yrväder och stora snömassor, som rasa ned från de höga bergstopparne och begrafva allt, som ligger derunder.

3. Munkarne gå dagligen omkring för att uppsöka nedsnöade eller förfrusna människor och hafva dervid till biträde stora hundar, som äro enkom inöfvade dertill och mycket kloka. Dessa hafva fått namn af Sankt Bern-

hardshundar. Dessa hundar gå äfven omkring ensamma, och då de uppvädrat någon förolyckad, skynda de till sina herrar och låta

dem veta det genom ängsligt skällande. De hafva en liten flaska med vin och en korg med bröd bundna om sin hals, så att de trötte vandrarne deraf må kunna vederqvicka sig.

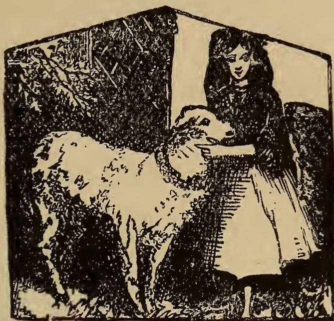
4. En af dessa hundar, som kallades Barry, räddade på 12 år mer än 40 människolif. År 1817 fann han en gång i snön en liten gosse, som var halfdöd af köld. Hunden upplyfte gossens hufvud och bjöd honom sin flaska, men gossen förstod ej meningen och var rädd för den stora hunden. Då denne derefter började slicka gossens hand, fattade han mod och satte sig slutligen upp på hundens rygg. På detta sätt red han fram till klostret, der han blef återstäld.

5. Men gossens moder hade omkommit och kunde icke återfinnas. En rik man tog sedan denne gosse till sig och lät måla en tafla, hvarpå hela händelsen förestäldes. Denna tafla hänger ännu i klostret. Men hunden finnes uppstoppad i museet i Bern.

Annas lilla lam.

Jag fått af mamma ett vackert lam,
och mitt det riktigt skall vara.
Se blott, hur vänligt hon kommer fram,
min muntra, lekande Klara.

Och ofta äter hon ur min hand
och ser på mig så förtroligt.
Och springa vi sedan kapp ibland,
då ha vi båda så roligt.

Af Klaras snöhvita ull jag skall
ock snart mig lära att sticka
små varma strumpor, blir vintern kall,
åt någon barfota flicka.

Så skola Klara och jag då bli
till någon glädje för andra.
Och lyckan ligger ju deruti
att vägen tjenande vandra.

Katten och räfwen.

1. En katt och en räf möttes i en skog. "Nu äter jag upp dig", sade räfwen. "Nej, det gör du icke", swarade katten. "Wet du något sätt att rädda dig?"

frågade räfwen och tog på sig en grym uppsyn. "Ja, det wet jag", swarade katten och sprang upp i ett träd.

2. "Wet du något medel att fånga mig?" sporde han nu räfwen. "Ja, många, många", swarade denna och lade sig på wakt under trädet. "Ty", tänkte han, "misse kan omöjligen sitta länge i trädet, och kommer han blott ned, är jag säker om min stek".

3. Men hwad hände? Mickel hörde ett ljud och såg sig om. Der stod en jägare och sigtade på honom med sin bössa. Pang — och räfwen låg der död, och katten war räddad.

4. "Högmod går före fall".

Lisen och kycklingarne.

Pull, pull pull, — så kommen då,
kycklingmor och ungar små!
Kisse skall er icke taga,
icke ens från gården jaga.
Väl han ansats har dertill,
jag er dock försvara vill.

Pull, pull, pull — I dufvor små,
hvita, spräckliga och grå,
frukosttid är ock för eder.

O, så kommen blott hit neder,
och jag skall se till, att I
Kisses frukost ej fån bli!

Sjelf en liten kyckling, jag
vill mig smyga dag från dag
under hulda modersvingen;
ingen sorg der når mig — ingen.
Och i Herrens hägn och vård
skall jag växa i hans gård.

Lejonet.

1. Lejonet bär af ålder namn af djurens konung. Dess kraft, dess hållning och det ädelmod, som det ofta visar, har gifvit anledning till detta namn.

2. Lejonet hör till kattslägtet och förekommer i Asien och Afrika. Det är nära sex fot långt och tre fot högt. Det skiljes lätt från sina slägtingar genom den hårtofs, som sitter i spetsen af svansen, samt genom de långa hår, som pryda hanens hufvud, hals och skuldror. Hårbeklädnaden är mycket mjuk. Till färgen är lejonet gulaktigt.

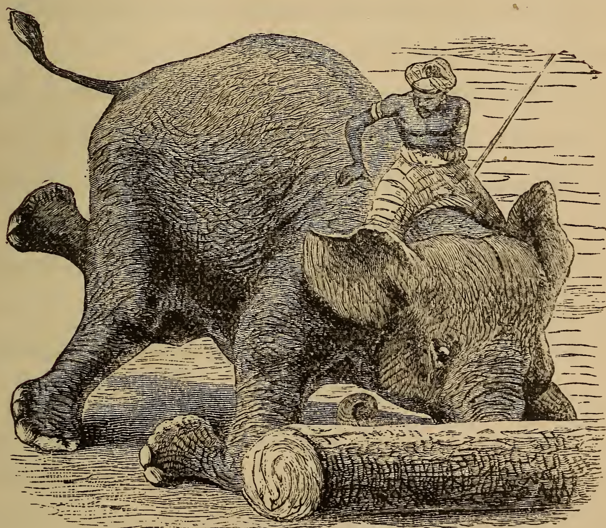
3. Såsom alla rofdjur är lejonet kraftigt beväpnadt. Det har på de fem tårna hvassa, krokiga klor, som, när djuret går, indragas för att ej nötas och blifva trubbiga. Det har fin hörsel. Synen är skarp; det ser väl både natt och dag. Lukten är mycket fin, men smaken slö, emedan dess tunga är besatt med hornartade taggar. Hela kroppen är känslig, men framför allt äro morrhåren verktyg för en fin känsel.

4. Lejonet är begåfvadt med mycken vighet och med sådan styrka, att det med ett enda slag af sina ramar kan krossa ryggen på en häst och med ett enda slag af svansen slå den starkaste karl till marken. Så snart dess stämma ljuder, förstummas de öfriga djuren, och det ser ut, som om det på förhand ville uppmana dem att aflägsna sig från granskapet, ty med högljudd och dundrande röst förkunnar det sin närvaro. Det jagar nästan aldrig sitt rof, utan inväntar detta i busksnåren och kastar sig med ett enda språng öfver sitt offer.

5. Djerfva jägare tränga nu fram med eld-

geväret, och lejonens antal förminskas allt mera. De träffas aldrig i höga bergstrakter, utan uppehålla sig helst i buskiga dalar. Der, hvarest de sakna villebråd, anfalla de de tama hjordarna, karavanernas lastdjur, ja, stundom ock människor.

Elefanten.

1. Elefanten är det största af alla de fyrfotade djuren. Somliga elefanter kunna wara fjorton, ja, ända till sexton fot höga. Hufwudet är klumpigt, ögonen

små, öronen ganska stora och platta. Munnen synes snarare utgöra en del af bröstet än af hufwudet. Han är likasom gömd under en så kallad snabel, ett slags näsa, som på de största elefanter kan uttänjas ända till tio fots längd. Snabeln har i änden likasom ett finger, med hwilket han kan lösa upp knutar, draga korken ur en flaska, taga upp en slant från marken och mera dylikt. Med snabeln för elefanten födan in i munnen. På båda sidor om snabeln äro twänne stora krokiga betar, af hwilka man får elfenben.

2. Elefanten brukas på jagt efter wilda djur, emedan jägarne äro i säkerhet på hans rygg. I krig kan han bära mer än tjugu personer. Han är ganska flitig i sitt arbete, ganska tacksam och lydig samt förstår lätt hwad hans förare säger. Han är mycket klok och läraktig samt kan lefwa 100 till 150 år.

3. En elefant i Neapel nytjades ofta såsom handtlangare af dem, som arbetade på det kungliga slottet. Företrädeswis brukades han att bära watten i en kopparkittel. Han hade märkt, att de skadade kopparkittlarne skickades till kopparslagaren för att lagas. En dag upptäckte han ett hål på sin kittel och bar honom till kopparslagaren. Denne lagade honom, men icke bättre, än att wattnet rann ut. Elefanten gick till brunnen,

fylde kitteln och höll honom sedan öfwer kopparslagarens hufwud, så att denne blef öfwersköljd af wattnet. Handtwerkaren märkte nu felet, lagade det, och elefanten fortsatte sedan sitt arbete.

4. En framstående naturforskare berättar, att han en dag såg en elefant sysselsatt att med en löfrik trädgren, den han höll med sin snabel, wifta för att freda sig mot moskiterna, af hwilka han syntes wara i hög grad plågad. Men så kom hans egare och lade ett litet naket barn framför honom, ropande på hinduiska: "Se efter det", hwarpå han begaf sig bort. Elefanten bröt genast en mindre qwist af den större grenen och började wifta dermed omkring barnet, åt hwilket han nu egnade hela sin uppmärksamhet. Obekymrad om de tusental små stingande fiender, som nu i ostördt lugn öfwerföllo honom, tycktes han blott tänka på att skydda barnet och fortfor under två timmars tid att sakta wifta med qwisten, ända till deß mannen återkom och tog barnet till baka.

5. En elefant i en stad i Indien war wan att få litet grönsaker af en qwinna, hwar gång han gick förbi henne på torget. En gång råkade han i raseri, slet sig lös och jagade bort menniskorna från torget. Äfwen den nämda qwinnan sprang sin wäg, men lemnade i

förskräckelsen qwar sina grönsaker och sitt lilla barn, som hon hade hos sig. Elefanten kom plötsligen till stället, der hans wälgörarinna plägade sitta. Men knapt hade han märkt det lilla barnet förr, än hans raseri lade sig, och han blef stilla. Han upplyfte wänligt det darrande barnet och satte det oskadadt på taket af en handelsbod, som låg der intill.

Tigern.

1. Tigern är genom sin rofgirignet, sitt mod och sin talrikhet en riktig landsplåga i de trakter, der han förekommer. Från sitt tillhåll i skogarne företager han vidsträckta plundringståg äfven till de bebygda och odlade trakterna.

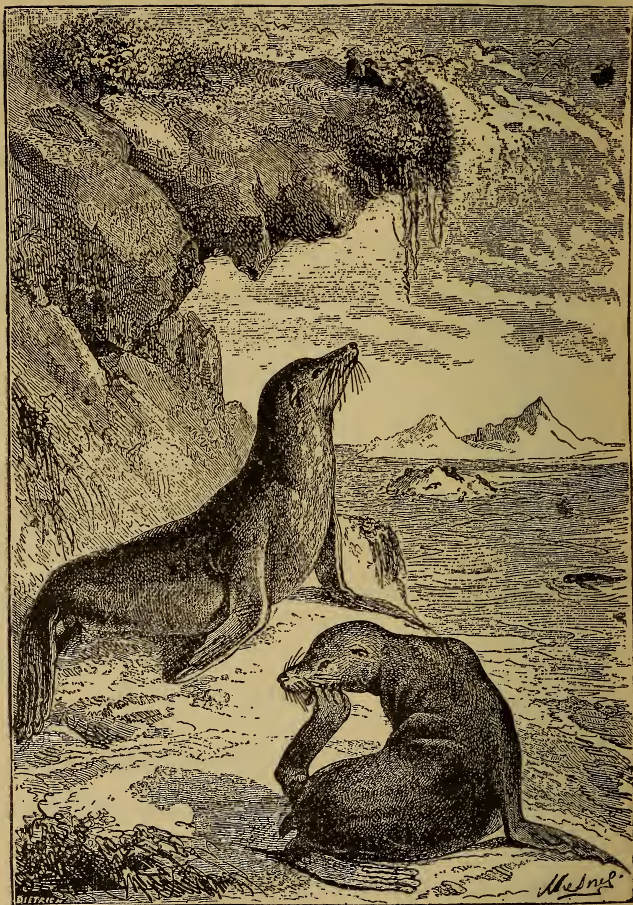
2. I Asien, som är tigerns hemland, dödas årligen många tusen människor af tigrarne. Det händer på sina ställen, att hela byar blifva ödelagda af tigrar. Sedan i en by några af befolkningen blifvit ihjälrifna och uppätna, kunna de andra aldrig vara säkra och tvingas så att utvandra och söka sig nya hem.

3. Tigern hör liksom lejonet till kattslägtet. Han har en mera långsträckt kropp än lejonet, mindre och rundare hufvud, men saknar man. Till färgen är han smutsgul med mörka, rundt om kroppen gående band, hvilka fortsätta såsom ringar på svansen.

4. Om tigerns styrka berättas nästan otroliga saker. Med ett enda slag af sin framtass skall han kunna krossa ryggen på en buffel och sträcka honom död till jorden. När en tiger dödat en människa, säges han alltid vända henne med ansigtet mot jorden, innan han börjar sin måltid, emedan, såsom folket tror, han ej kan uthärda blicken ur ett människoöga, ej en gång sedan det stelnat i döden.

Sjölejon.

1. Sjölejonen höra till sälarnes familj och hafwa likson dessa mycket korta ben med simhud mellan tårna. De bakre benen äro riktade bakåt och äro derför till föga nytta, när djuret skall förflytta sig på land. De äro deremot försedda med en simhud, som brukas på samma sätt som fiskarnes stjertfenor. Dessa djur kunna

derför endast släpa sig fram på landet, men simma och dyka qwickt i wattnet.

2. Sjölejonen hafwa fått sitt namn af det rytande läte de frambringa. Också skilja de sig från de wanliga sälarne derigenom, att de hafwa ytteröron och att deras framfötter sitta längre bak på kroppen, liksom uteslutande afsedda för simning. Gamla hanar hafwa också ett slags man af tjockt, styft, knollrigt hår på halsen och skuldrorna. De bebo de nordliga hafwen och uppehålla sig wid klippiga kuster och små öar, der deras rytande ofta tjenar till att warna sjömännen för fara.

3. Såsom den wanliga sälen kunna också sjölejonen tämjas och blifwa mycket förtrogna med människan. Man berättar exempel på rörande trohet och tillgifwenhet hos dessa djur. Der de, såsom uti djurgårdar, hållas tama, är det mycket intressant att se deras snabba och lediga rörelser i wattnet och huru de igenkänna sin wårdare och skynda till, när han nalkas med deras föda. Då rentaf dansa de i wattnet, och efter intagen måltid krypa de upp på någon stenhäll och leka med hwarandra i all endrägt, under det de då och då låta höra sitt egendomliga rytande.

Skolsång.

När vi sitta i vår bänk
och det heter eftertänk,
genast börja vi fundera
på det der och annat mera.
Den först svaret hitta kan,
han är flink och dugtig, han.

"Var nu flitig, var nu snäll
ifrån morgon och till qväll!"
Så plä'r ofta mamma säga.
Det är godt vi mamma ega.
Uti skolan vi också
samma lärdom höra få.

Räkna kulor och se på
A B C och taflor små,
höra talas och berätta
om Guds verk och om det rätta,
är vår skolas lärdomshöjd,
är vårt hjertas bästa fröjd.

Stackars barn, som ute gå,
bara odygd lära få,
intet kunna, intet veta,
aldrig snälla barn få heta!
Hemma och i skolan vi
lära godt och snälla bli.

Ekorren.

1. Ser du det lilla lifliga djuret der! Än tittar det nyfiket fram och spejar omkring sig, än gömmer det sig undan. Nyss hoppade det på marken mellan stenarne, och nu är det redan i ekens topp. Se, huru det med pilens hastighet svingar sig från gren till gren, från träd till träd! Det lilla muntra, qvicka djuret är en ekorre.

2. Medan han nu sitter stilla ett ögonblick, låtom oss betrakta honom närmare! Hans lilla, något långsträckta kropp är smidig och mjuk. Ur det temligen breda hufvudet skjuta två stora ögon fram, och från det samma höja sig två stora öron,

som äro försedda med hårpensel. Framfötterna äro kortare och mindre starka än bakfötterna, på hvilka ekorren ofta sitter i upprätt ställning och med hvilkas hjelp han tager sina långa, luftiga hopp. Svansen är lång och yfvig samt ligger ofta uppåt efter ryggen. Hans hårbeklädnad är rödbrun eller gråbrun och under buken alltid hvit.

3. Men tyst! Vid hvarje ljud visar han sig orolig och är färdig att fly bort. Hvarje rörelse märker

han. Han har ganska skarp syn, hörsel och lukt. Nu griper han ett ållon. Om du är stilla, får du se, huru han håller sin måltid. Han sätter sig på bakbenen och lägger svansen utefter ryggen. Ållonet fattar han med framfötterna och för det till munnen liksom med händer. Ållonskalet knäcker han med sina starka framtänder, allt under det han oroligt och vaksamt blickar sig omkring. Af fruktan att på något sätt orena sig putsar han gång på gång sin mun.

4. Ekorren lefver af frön, nötter, knoppar m. m. Stor skada tillfogar han stundom trädplanteringar och fruktträd. Dels derför att han gör skada, dels för hans vackra pels är han föremål för jägarens förföljelser. Räfven och ugglan försmå ej heller den stackars ekorrens kött, och skatan har ett begärligt öga till hans ungar.

5. Ekorren bor i skogarne, der han vanligen inrättar fågelbon åt sig. Han förser sitt bo med tak och med ingång på den sida, som är skyddad mot vinden. En märkvärdig drift har han, som gör, att han sörjer för kommande behof. Under sommaren samlar han ofta ansenliga förråd af nötter, ållon m. m., och till visthusbodar använder han ihåliga träd. På olika ställen inrättar han åt sig dylika magasin. Till sina förvaringsrum hittar han alltid vägen. Men det förråd, som han för en vinter sam-

lat, är ofta så rikt, att det ej åtgår, och då gömmer den omtänksamme ekorren det, som blifvit öfver, till ett kommande år.

Igelkotten.

1. Igelkotten är ett litet djur med kägelformig nos, som slutar med ett tryne. Hans hud är ofwantill beklädd med taggar. På undre sidan och på nosen är han försedd med styfwa hår. Han bor i hålor under jorden och ger sig ut mot qwällen att skaffa sig föda. Denna består af insekter, maskar, råttor och ormar. Genom dessa skadedjurs utrotande wisar sig igelkotten ganska nyttig.

2. Igelkotten ser klumpig ut, men på jagten efter råttor wisar han sig både skicklig och wig. Märkwärdigt är, att djurs gift ej skadar honom. Han förtär gerna de giftigaste insekter och är en afgjord fiende till huggormen. För ormens bett, äfwen om de träffa ansigte och tunga, är han mer likgiltig än menniskan för styngen af en nål. En igelkott, som man släpper i ett rum tillsammans med en huggorm, har ingen ro förr, än han dödat honom. Genast angriper han ursinnigt ormen och äter först upp hufwudet tillika med gifttänderna.

3. Igelkotten blir lätt tam och anwändes i några länder som katt. Då han märker, att fara är å färde, rullar han ihop sig som ett klot och spärrar ut de piggar, som bekläda hans rygg. Deruti består hans förswar. Mot slutet af höften gräfwa hane och hona hwar sitt bo och sofwa der under wintern, till deß wårsolen åter wäcker dem.

Storken.

1. Storken hör till *vadarnes* slägte. Han förekommer i alla verldsdelar, men af många olika arter. Den mest intressanta arten är den hvita storken, som om somrarne uppehåller sig i södra Sverge, Danmark och norra Tyskland.

2. Denna stork är helt och hållet hvit utom på vingarne och en naken fläck kring ögonen, som äro svarta, samt benen, som äro röda. Från näbben till stjertens spets är han tre och en half fot; honan är dock något mindre.

3. Storken bygger ofta sina bon på taken af bondgårdarne. Folket tror, att denna fågel har lycka med sig, och derför gör ingen honom något för när. Derför är han icke heller skygg och står ofta på ett ben och åser helt lugn från taket, huru folket sysslar på gården. Grodor, ormar och möss hafva i storken en svår fiende.

4. Vid höstens inträde samlas storkarne i stora flockar och hålla ting och rådslå om den långa färd, som nu förestår. Der hålles mönstring, berättar folket, och de sjuka, ålderdomssvaga och krymplingar, som ej förmå medfölja på resan, dömas och dödas. Under tiden snattrar och klappar hela församlingen med näbbarne. Och nu stiger den mot höjden. I några kretsslag ordnar den sina leder och säger sitt farväl till norden. Under vägen upptagas andra skaror, så att storkarnes antal i ett tåg ofta uppgår till flere tusen. Om några dagar slår skaran ned vid Afrikas floder och kärr för att, när nästa vår nalkas, åter företaga samma färd till sina gamla hem i norden.

Flyttfåglarne.

Nu återigen till de varmare länder
vår kosa vi styra från nordliga stränder
till söderns, till söderns beprisade land,
som prunkar i eviga vårarnas brand.

Med suckande hjerta vi fara från norden.
Men flykta vi måste: snart frusen är jorden,
re'n falla de gulnade löfven från lind,
snart ryter de vintriga stormarnes vind.

Så sorgsna vi lemna de grönskande dalar,
de präktiga lunder, de ljusblåa salar.
Der bygdes i lummiga träden vårt bo,
och suckande vindar oss söfde till ro.

Af blomstrande sommarens skönhet betagen,
vår skara der svärmade kring hela dagen.
Ej kunde vi tröttna: den nordiska verld
med tusende fröjder beprydde vår färd.

Men sommaren blomstrar ej evigt i norden,
dess rosiga fägring snart härjad är vorden.
Snart kommer den snöiga stormen så kall,
och härjad är grönskan och skönheten all.

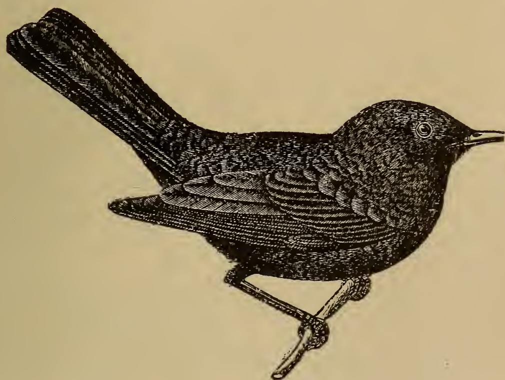
Och derför mot söder vi flyktande fara,
der hinner ej kyliga vintern vår skara,
ej jorden der byter sin vårliga drägt,
omsusad af vindars balsamiska fläkt.

När isbojan lossnar, och fri omkring fälten
den lekande vårbäck drar silfrade bälten,
vi vända igen till vårt fädernesland.
Till dess var oss helsad, du älskade strand!

Koltrasten.

1. Koltrasten är en liten liflig fågel, som tillhör sångfåglarnes slägte. Dessa lefwa förnämligast af insekter och deras larver och hafwa derför en mera swagt bygd, smal, rak eller något böjd näbb.

2. Koltrasten har en ganska wacker sång, som ljuder, likssom ett "tack, tack". Denne så wäl som andra sångfåg-

lar äro till stor nytta, emedan de förtära skadeinsekter, som annars skulle förstöra träd och andra wäxter i wåra trädgårdar. Så wäl för denna nytta de göra som för det nöje de bereda oß genom sin sång är det mycket orätt att döda eller förfölja dem, utan böra de lemnas i fred och på allt sätt skyddas och omhuldas.

En fågel-konsert.

Se fågeln, som sitter på gungande gren!
Han sjunger så vackert en visa
om honom, som danat den skuldfri och ren;
sin skapare vill han beprisa
med gåfvan, som honom blef gifven.

Ej sår han, ej skördar, ej samlar han in
i ladan för sig och de sina;
men sorgen, den kommer ej uti hans sinn',
han har ej för morgondag pina
och saknar ej något för dagen.

Med sång han begynner den gryende dag
och håller uti intill qvällen.
Se'n sofver han stilla på grenen så svag
och saknar ej värmande fällen;
hans tak är den högbvälfda himmel.

Och dukadt är bordet med omsorg och flit
med alla slags smakliga rätter.
Guds stämma så vänligen lockar: kom hit!
Och strax han vid bordet sig sätter.
Så väl allt han låter sig smaka.

Svalan.

1. I april och maj komma svalorna till våra trakter för att bygga sina bon och utkläcka sina ägg. I september och oktober flytta de åter söderut. De, som bygga sina bon vid husen, äro af två slag: *hussvalan*, som har ludna fötter, och *ladusvalan*, som har brunröd strupe. Den svala, som gräfver sig hålor i sandbackar, kallas *backsvala* och är grå till färgen.

2. Svalorna äro väl tålda af människorna och derför icke synnerligen rädda. De hafva långa, spet-

siga vingar, lång stjert, men låga och svaga fötter. Derför kunna de icke gå, men flyga ganska skarpt och äro så qvicka, att de taga flugor och myggor i flygten. Deras qvitter är ganska vackert, och de äro rätt nöjsamma att skåda, då de bygga sina bon eller öfva sina ungar att flyga.

3. Då svalorna flyga högt, väntar man vackert väder, men då de flyga lågt, säger man, att de spå regn. Detta kommer deraf, att, då luften är ren och klar, myggor och andra insekter flyga högt, men i mulen luft flyga de nära jorden; och svalorna flyga efter för att fånga dem. Om vintern uppehålla de sig i de varmare länderna, i Afrika och södra Amerika.

De små fåglarnes klagan.

Vi komma från sol, som ej förgår,
från land, som evigt i blomster står,
från strand, der aldrig en drifva snöat,
till nordens frostiga, sena vår.

Vi bytte mot denna arma nord
vår gyllene frukt och vårt rika bord;
vi hungrade bland vår barndoms björkar,
vi fröso hellre på hemmets jord.

Vi bådo ju blott om en liten gren,
om litet mossa för boet se'n,
och blott att i fred vår visa sjunga
i morgondagg och i solens sken.

Då kommo der barn från denna bygd,
barn utan hjerta, barn utan blygd,
och kastade ned vårt bo till marken
och röfvade bort vårt enda skygd.

Vi sjöngo för dem i vårens tid,
när allt var glädje och hopp och frid.
O, må dem ingen i lifvet löna
så, som de lönat vår sång dervid!

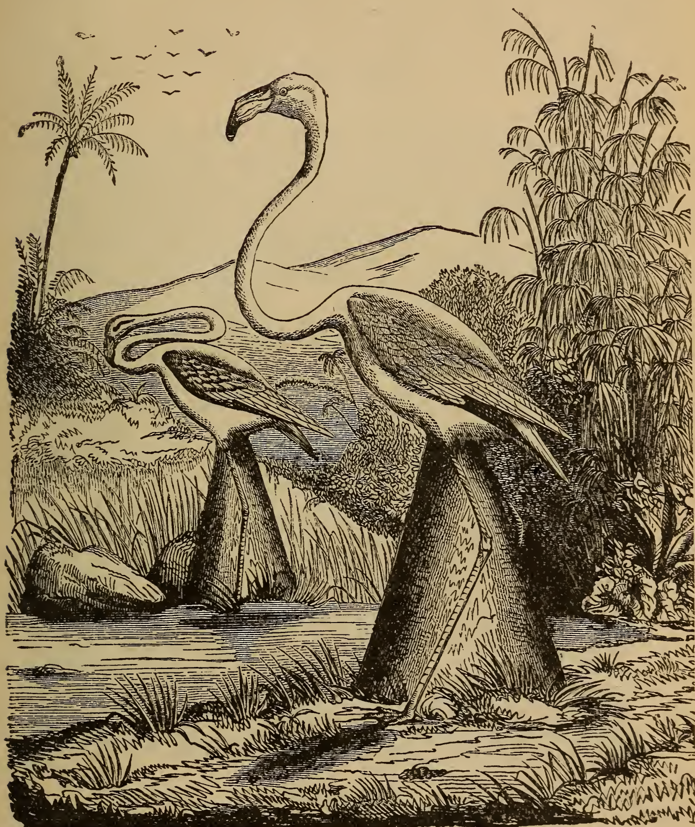
Flamingon.

1. Flamingon är en egendomlig fågel, som håller till wid saltsjöar i Amerika och Asien. Han kan icke simma, och derför behöfwer han sina långa ben för att kunna wada i dessa sjöar. Och emedan han har så långa ben, behöfwer han ock en lång hals för att kunna nå till bottnen. Der söker han med sin krokiga näbb efter små insekter och skaldjur, som utgöra hans föda.

2. Man trodde förr, att flamingon för sina långa fötters skull måste bygga sina nästen höga och stå öfwer dem, medan de utkläckte sina ägg, såsom synes af wår teckning. Detta är dock icke förhållandet. Deras bon äro endast några tum höga och gjorda af dy. Fågeln dubbelwiker sina långa ben, och hufwudet lägges till baka att hwila mot wingen, när han hwilar på äggen för att hålla dem warma.

3. Under den tid, då de framkläcka sina ungar, samlas dessa fåglar i stora skaror ända till flere hundra. Sina

nästen bygga de så nära hwarandra som möjligt, och alltid hafwa de några, som stå på wakt. Om någon fara

nalkas, gifwer wakten tecken, och alla fåglarne taga till flygten.

4. Ungarne äro helt och hållet hwita, men allt efter som de blifwa äldre, öfwergår deras färg först till skärt och sedan till klart rödt.

Fågelboet.

Der är ett fågelbo. Der sofva siskans ungar.
Gå sakta, sakta der, att du ej väcker dem!
Hvem skyddar eder, små, när himlens åska ljungar?
Er stuga har ej tak, hon är ett fattigt hem.

Och dock skall icke en af er till marken falla
förutan Herrens makt, som hägnar edert bo.
Sof, lilla sångarfolk, sof uti ostörd ro
och väx och prisa Gud och qvittra för oss alla!

Blåskrikan.

1. Den amerikanska blåskrikan (Blue-Jay), som vi här se afbildad, fins i mängd i de större skogarne,

der hon ofta samlas i stora flockar. Hon utmärker sig allra först för sitt sköna utseende. Öfre delen af hennes kropp är lätt ljusblå, ytterfjädrarna i de större vingarne äro mörkblå, och de mellersta fjädrarna i stjerten skifta midt derimellan. Några svarta ränder med hvita afkantningar tjena att höja dess fagra färgprydnad.

2. Men derför, att denna fågel fått ett så behagligt yttre, kan han ej räknas bland de snälla fåglarne. De, som sökt att lära känna hans vanor, försäkra oss, att han är nyfiken, tjufaktig och lömsk. Då han eger en ovanlig förmåga att härma efter hvad han hör och ser, så kan han på ett mycket listigt sätt bedraga andra. Han kan frambringa hökens grufliga läte och nästan samtidigt efterapa lätet af en fågel, som är i fara och nöd. När han derigenom lyckas att väcka oro bland de mindre fåglarne, njuter han deraf. På ett rätt praktiskt sätt förstår han sig på att stjäla frukt i trädgårdarne, bortröfva skogsbons maträtt och plundra andra fåglars bon.

Biet.

1. Biets kropp består af tre delar: hufwud, bröst och bakkropp. Hwar och en af dessa delar är besatt med hår, och genom inskärningar äro de skilda från hwarandra. På hufwudet sitta twå stora sammansatta och tre små enkla

ögon samt twå små känseltrådar. Tungan är tredelad. Med henne suga de honung ur blommorna. Bröstet är grått. På det samma sitta fyra hinnaktiga wingar och sex fötter. Bakkroppen är brun och hos honorna försedd med en gadd.

2. Biets hemland är troligen Grekland. Af menniskorna har det derifrån blifwit fördt ut öfwer hela Europa, norra Afrika och norra Amerika.

3. Bien lefwa uti stora samhällen, som kallas swärmar. Ett bisamhälle kan utgöras af öfwer trettio tusen bin. De äro af tre slag. Det ojämförligt största antalet utgöres af så kallade **arbetsbin**, hwilka äro mindre än de öfriga. Uti hwarje swärm finnas också sex till åtta hundra något större bin, **honor** eller **drönare**. Deßutom finnes uti hwarje swärm ett bi, som är mycket större än till och med drönarne. Detta bi kallas **vise** och är en hona, som lägger alla äggen.

4. När ungarne blifwit fullwäxta och det börjar blifwa trångt i kupan, lemna de gamla bina, en vise och ett antal arbetare, sin bostad för att gifwa rum åt de unga. Arbetarne flyga nu omkring med sin vise i tät flock, till deß denne finner för godt att slå sig ned på något ställe. Detta kallas att swärma. Man märker deras benägenhet att flytta derpå, att de om qwällarne i massa samla sig utanför kupans öppning, der de sitta stilla under oupphörligt, temligen högt surrande.

5. Arbetsbina uträtta allt arbete, som är af nöden för swärmens underhåll och trefnad. De olika arbetena äro fördelade mellan arbetarne, och allt försiggår under den noggrannaste ordning. Då de äro ute för att samla honung, krypa de in i blommornas kalkar. Frömjölet fäster sig nu wid de hår, hwarmed biets kropp är betäckt. Sedan stryka de kroppen med sina ben, som äro försedda med borstlika hår, och på detta sätt samla de frömjölet i små klumpar uti små fördjupningar på bakre benens insida. Honungen suga de in i en utwidgning af strupen. När de blifwit fullt lastade, skynda de hem till sin kupa, der de lemna sin börda och genast begifwa sig ut för att samla å nyo.

6. Såsom de omsorgsfullaste och klokaste byggmästare tillreda bina sin bostad. Först tillstoppas med största noggrannhet alla springor i kupan, så att endast en liten öppning blir öfrig. Inuti kupan uppföras sedan flere wåningar öfwer hwarandra. Dessa wåningar kallas waxkakor. De sammanfogas af sexkantiga celler, hwilka äro så fästa wid hwarandra, att de öfre cellerna hafwa öppningarna uppåt, de undre nedåt. Mellan wåningarna finnas mellanrum, der bina samlas och uppehålla sig, då de ej äro ute i werksamhet. Cellerna anwändas dels till boningsrum för larverna och dels till förwaringsrum för munförrådet.

7. Hwarje swärm har blott en vise. Den vise, som först framkommer, dödar de öfriga pupporna. Skulle flere

visar framkomma på en gång, kämpa de med hwarandra, till deß endast en är qwar. Arbetarne wårda sig om sin vise med största omsorg och wisa honom oaflåtlig trohet.

Myggan.

1. Vi känna troligen alla af erfarenhet den ofta ganska besvärliga myggan, som i synnerhet om aftnarne och nätterna på eftersommaren oroar oss med sina sting. Hon uppehåller sig helst vid vatten och i sumpiga trakter, der hon lägger sina ägg att sedan utkläckas af solen.

2. Har du någon gång sett en liten båt, gjord af mycket små ägg, flyta på ytan af en vattenpöl? Den var mycket liten. Längden skulle knappast räcka tvärs öfver en vanlig skrifpenna. Myggorna bygga dessa båtar. Äggen läggas det ena vid sidan af det andra på sådant sätt, att de bilda en liten båt eller kanske snarare en flotte, som får segla omkring, till dess äggen kläckas.

3. De nykläckta djuren äro naturligtvis mycket små. De sakna vingar och likna mera en mask än en mygga. De uppehålla sig derför en tid i vattnet, der det finnes tillräckligt med föda. Först då de äro fullväxta, få de vingar. När detta sker, måste de byta om skinn. De simma då upp till vattenytan och rycka på sig och vrida sig, till dess det gamla skinnet spricker längs efter ryggen. Då detta skett, draga

de sig mycket varsamt ut ur det samma och flyga bort som fullväxta myggor.

4. Å vår afbildning synas myggor i alla lefnadsstadier. Somliga simma ännu omkring i vattnet. Andra hålla på att kränga sig ur det gamla skinnet, och ofvanför far en svärm omkring i luften.

Underliga insekter.

1. Den insektsfamilj, som afbildas på näststöljande sida, är rätt underbar. De lärde kalla den klaß, till hwilken den hör, med ett för oß underligt namn — Homoptera. Insekterna af denna familj finnas i wissa delar af Sydamerika och i Florida.

2. Egendomligast förekommer oß den del af deras kropp, som är närmast hufwudet. Gifwa wi akt på n:r 1, finna wi nära intill hufwudet något, som fått form af en stor sadel, der wi se det wälbildade ryggstödet, och kroppen höjer sig bågformigt nästan till deß öfre kant. Hos n:r 2 se wi en egendomligt bildad hjelm, som skyddar ej blott egarens hufwud utan hela deß kropp.

3. N:r 3 har ett bakut pekande horn, medan n:r 4 kan anses för att på sin rygg bära en båt med kölen uppåt. N:r 5 ser ut, som om han låtit tre lejontänder (dandelions) mogna på sitt hufwud och hölle ett finger utsträckt bakåt längre än deß kropp. Denna art fins i Brasilien och är känd under namnet klockbäraren. Till färgen är den swart med något rödt skimmer på wingarne och bröstet.

4. Från främre delen af n:r 6 utgå twänne grenar, under hwilka det lilla djuret wandrar, som om det bure en

tung börda. Hwilka underbara ting kunna wi icke se äfwen hos de mindre warelserna i Guds skapelse! **Stora äro Herrens werk; den som uppå dem aktar, han hafwer all lust deraf.**

Syrsan och myran.

En syrsa, som den vackra tiden
förnött med sång i roligt mak,
var utan föda, utan tak,
när skördemånan var förliden.
Den stackarn hotad är, förr'n hon om något vet,
af ålderdom och uselhet.

Hon till sin granne går, en myra, egarinna
utaf en stack båd' hög och vid.
"Hur lyckligt", säger hon, "i denna svåra tid
att sådant öfverflöd uti sitt granskap finna!
Hvart korn, som kan på räkning fås,
jag nästa år betala skall med fyra.
För Guds skull hjelp mig, nådig myra,
att jag af hunger ej förgås!"
För Guds skull gör en myra icke stort,
och lån af detta slag ej henne just behaga.
"Min flicka", svarar hon, "ditt öde vi beklaga,
men hvad har du i sommar gjort?"
— "Jag sökte mig behagligt skicka,
jag sjöng, ni har det hört, min fru!"
— "Du sjöng den tiden du var flicka;
nåväl, min gumma, dansa nu!"

Lifvet i hafvet.

1. Det gifves högst få ställen på vår jord, der det ej finnes lif af något slag. Till och med på den

kalla snön vid polargränsen trifvas små växter och djur, och i de mörkaste underjordiska grottor påträffas kräftor och fiskar.

2. I hafvet finnes en jämnare värme än på landet. Dess vatten fryser ej om vintern. Luften förekommer der blandad i små osynliga blåsor med vattnet. Föda finnes der ock i mängd. Då sålunda alla

lifsvilkor, värme, vatten, luft och föda, förefinnas, frodas också djur och växter i hafvet i en ymnighet, hvarom vi knapt kunna göra oss en föreställning.

3. Vår teckning visar oss något af detta lif. Vi se der två sjögurkor och tre sjöstjernor och dertill en mängd hafsmossor. Der finnas växter på de allra största djup. På sina ställen förekommer ett slags hafsgräs i sådan ymnighet, att fartyg icke kunna taga sig fram, utan blifva liksom sittande på grund.

4. I hafvet svärma de jättestora hvalarne omkring, der gå stora stim af millioner smärre fiskar fram. Der jaga, fånga och uppäta de starkare de svagare, och alla kämpa på sitt sätt för lifvet. Der lefva ostron, som ätas af menniskorna såsom en läckerhet. Blötdjur, från de allra minsta till riktiga vidunder i storlek, hafva der sitt hem, der krypa större och mindre kräftdjur omkring bland jättelika hafsmusslor, sjöstjernor, bläckfiskar, maneter och otaliga andra olika varelser.

5. I hafvet bo och bygga äfven de märkliga korall- eller polypdjuren, som sitta fastväxta på greniga träd af kalk, hvilka djuren sjelfva bygga åt sig, allt efter som de förökas. Sådana stenträd kallas koraller. De finnas i synnerhet i de varmare hafven och stundom till så stor mängd och så höga, att de räcka upp till hafsytan och upptaga stora sträckor. De flesta små öar i Stilla hafvet hafva kommit till

på det sätt, att korallbankarne småningom blifvit täckta med grus och jord. Några koraller äro röda och fiskas upp för att arbetas till perlband och dylikt.

6. Ett af de lägst stående hafsdjuren är hafssvampen. Den utgöres af en formlös klump, som sitter fäst vid någon klippa i hafvet och består af ett dallrande slem omkring en pipig, seg massa. Denna blir qvar, då djuret upptages och renskölјes, samt utgör vår vanliga tvättsvamp.

Marulken.

1. Marulk kallas en roffisk, som helst uppehåller sig längs hafskusterna. Fiskens wida gap och stora tänder säga oß genast, att han lefwer af rof, och hans föda består nästan uteslutande af andra fiskar. Kroppen är kort och bred, fenorna äro något små, och wår marulk saknar derför den för andra roffiskar nödiga förmågan att kunna simma fort. Han är rent af en swag simmare.

2. Men hwad han saknar i styrka och snabbhet ersättes af hans list. När han är hungrig, lägger han sig helt enkelt stilla på hafsbottnen. I detta läge förekommer hans skrofliga rygg och hans stora breda hufwud som en på bottnen liggande sten. Kring munnen hänga fransar af skinn, hwilka tillsammans med fenorna likna på stenar wäxande hafsmossor. Längs efter ryggen wäxer en rad af spölika taggar, hwilka stundom bära blad, liknande wissa hafswäxter. Sjelfwa ögonen likna ett slags små trinda djur, som hålla sig på hafsbottnen.

3. När nu andra fiskar komma och söka efter föda, blifwa de ofta ej warse den lömske fienden. De söka kanhända mossor och andra hafswäxter till föda, och innan de weta derom, befinna de sig i marulkens swalg.

4. Wi böra af denna fisk lära, hur lögnen och bedrägeriet förkläda sig, så att de få ett oskyldigt utseende, och att wi ständigt behöfwa wara på wår wakt emot den ondes försök att förleda oß. Hwart wi än gå, äro wi i fara att gripas af hans käftar.

Djurens byggnadskonst.

1. Bland de märkvärdigaste drifter hos djuren är den, som leder dem, då de bygga sina bon. Bäfverns byggnadskonst är allmänt bekant. Se här några andra exempel på detta slags drift.

2. Hamstern, ett djur, som har mycken likhet med råttan och som träffas i Europa, inrättar åt sig ett underjordiskt bo, som alltid har två utgångar. Genom den ena, som går i sned riktning, utkastar djuret den uppgräfda jorden; den andra begagnar det till in- och utgång. Dessa gångar föra till ett antal runda hålor, som stå i förbindelse med hvarandra. Ett af dessa rum är försedt med ett lager tort gräs och tjenar hamstern till boning. De öfriga äro förrådshus för de födoämnen, som han för tillsammans i stor mängd.

3. Ett slags spindel utför ett ännu märkvärdigare arbete. Han gör sig ej allenast en rymlig boning utan förstår ock att medels en med gångjärn försedd dörr tillsluta den. Spindeln gräfver nämligen ett rundt hål i marken, öfverdrager dess väggar med ett slags mycket fast murbruk samt tapetserar det med fin och tät spindelväf. Af sådant murbruk samt spindelväf förfärdigar han sedan ett lock, som noga tillsluter hålets öppning och endast kan öppnas utåt. Gångjärnet bildas af spindelväfstrådar. Lockets yttre sida afviker till utseendet föga från den yttre mar-

ken. På lockets inre sida märkas en mängd hål, uti hvilka spindeln fäster sina klor, då han vill hålla dörren tillsluten och skydda sin boning för inträngande fiender.

4. Ett af de märkvärdigaste nästen är det, som förfärdigas af väfvarefågeln, som är beslägtad med våra finkar. Det har formen af en flaska och är upphängdt på en gren, som är så böjlig, att hvarken apor eller ormar kunna komma dit. För att göra det ännu otillgängligare för sina många fiender anbringar fågeln ingången till det samma på undre sidan, så att han sjelf endast flygande kan komma in. Detta bo är förfärdigadt af långa grässtrån, och man finner inuti det samma flera rum. I ett af dessa rufvar honan sina ägg, ett annat upptages af hanen, som roar honan med sin sång, medan hon rufvar äggen.

5. Skräddarefågeln samlar på bomullsbusken bomull, med näbben och fötterna spinner han deraf en tråd. Med denna tråd syr han tillsammans två eller tre blad kring sitt näste och döljer det sålunda för sina fiender.

Trädgårdssängen.

Kom, Berta, och se, hvad af pappa
jag fått på min födelsedag:
en trädgårdsrabatt att plantera,
och det efter eget behag!

Jag gräft och jag krattat, tills svetten
har droppat från pannan. — Och nu,
nu skall jag då så och plantera.
Men hvad? Säg, hvad tycker väl du?

Violer, reseda och vallmo
och löfkojor, röda och blå,
med astrar i rikaste urval
och bladväxter, stora och små.

Och se'n skall jag rensa och vattna
och sköta min trädgård så väl. —
Men pappa har sagt, att en lustgård
vill Gud också ha i min själ.

Äpplekärnorna.

1. Lilla Lydia hade en dag ätit ett äpple och ämnade just förtära kärnorna, som hon funnit i det samma. Då kom hennes äldre broder Edwin och sade: "Wißte du hwad jag wet, så wille du ej uppäta dessa äpplekärnor".

2. Lydia blef förwånad och frågade: "Hwad wet du då?" — "Jo", swarade Edwin, "min lärare har sagt, att om man någon höstdag lägger sådana kärnor i jorden, så blifwer af hwarje kärna ett träd, som i sin tid bär mycken frukt."

3. Genast begåfwo sig syskonen ned i trädgården för att nedlägga hwad som fans i kärnhuset. Efter någon tid uppstucko en mängd små plantor, hwilka frodades och wäxte. Inom några få år blefwo deraf stora träd.

4. Imellertid rensade de sina unga fruktträd från ohyra, bortskuro alla onyttiga sidogrenar samt stödde träden, att de måtte wära raka och stå säkert. Af en trädgårdsmästare i granskapet lärde Edwin och Lydia att **ympa** och **okulera**. På detta sätt förädlade de sina träd, så att de efter några år fingo skörda utmärkt goda äpplen.

5. Då de en höstdag woro sysselsatta med att nedtaga sin frukt, sade Edwin till systern: "War det icke wäl, att du den gången icke åt upp de små äpplekärnorna?" — "Jo, wisserligen", swarade Lydia. "Men ännu bättre war det, att du gick i skolan och lärde så nyttiga saker."

Bland rosorna.

Rosorna dofta så skönt,
fältet står leende grönt,
fåglarne qvittra: god natt,
allt är så ljufligt och gladt.
Gjut ock, o Herre, dervid
djupt i mitt hjerta din frid!

Lär mig att lefva för dig,
gömmande, glömmande mig!
Döda all sjelfviskhet du,
låt mig få bära ännu
ock något kärlekens bud
ut från min Herre och Gud!

Låt mig, som rosorna der,
vitna, hur ljuflig du är!
Låt mig, som fåglarne små,
höja min låfsång också!
Låt mig som barn utaf dig
vandra med lust på din stig!

Palmerna.

1. De märkvärdigaste af alla utländska trädslag äro palmerna. De äro lika nyttiga som vackra och växa blott i mycket varma länder.

2. Palmerna likna till sin byggnad mera gräs än träd. De flesta hafva hvarken grenar eller qvistar på sidan, utan en alldeles rak och naken stam med en tofs af stora blad i toppen. De stora bladen, som på vissa palmer blifva ända till sex fot breda och tjugu fot långa, brukas till taktäckning och solskärmar.

3. Af största nytta är *kokospalmen*, som blir 60 till 80 fot hög och bär nötter så stora som ett människohufvud. Ytterst hafva dessa nötter ett tunt skal och derinom ett tre tum tjockt lager af ett brunt bast. Inom bastet ligger den egentliga nöten, som har ett mycket hårdt brunt skal. Uti detta finnes en hvit mjölk och en mycket välsmakande kärna. Många vilda folkslag hafva af detta träd allt hvad de behöfva. Mjölken och kärnan tjena dem till dryck och föda; af det hårda skalet göra de skålar och andra kärl; af bastet sno de tåg och fläta mattor;

med bladen täcka de sina hyddor, och af stammen bygga de de samma.

4. *Dadelpalmen* finnes i norra Afrika och vestra Asien. Den har söta frukter, som kallas dadlar och äro något lika plommon. Dessa frukter torkas och tjena millioner till föda. På samma sätt är det med *sagopalmen* i Ostindien. Denna palm blir mycket tjock och har inuti sig en märg, som består af ett slags mjöl eller stärkelse. Af detta mjöl göres sagogryn, som föres ända till oss och ätes i kakor och soppor. En människa kan hafva sin föda af 30 sagopalmer.

Det gråtande trädet.

1. Det låter något underligt, att äfven träd kunna gråta. Detta kommer sig deraf, att somliga väx-

ter i stor ymnighet utdunsta det vatten de uppsuga från jorden. Alla växter hafva mer eller mindre sådan utdunstning. Detta finner man, om man lägger

en växt under en torr glasklocka, hvars fot man ställer i qvicksilfver. På få sekunder betäcker sig glasets inre väggar med små vattendroppar, som samla sig och rinna ned utefter glaset.

2. I Galindos "Berättelser från Kanarieöarna" omtalas, att på Ferro fans ett lagerträd, som försåg invånarne med vatten. Vätskan droppade från bladen och uppsamlades i cisterner. Denna underbara växtbrunn höljdes en del af dagen af ett moln, från hvars inre trädet erhöll sitt vattenförråd.

3. Ungefär på samma sätt förhåller det sig med den berömda kannväxten. Dess blad hafva i midten en ränna, som sträcker sig utefter hela bladet ända ned på bladskaftet, der det finnes en cylindrisk vattenbehållare med rörligt lock, som öppnar och sluter sig, allt efter tillståndet i luften. Under natten sjunker detta lock ned och sluter den lilla skålen lufttätt, hvilken derpå fylles med klart från väggarna nedströmmande vatten. Under dagen är locket öppet, och vätskan afdunstar mer eller mindre. Denna växt har ofta släckt den i vildmarken kringirrande indianens törst.

4. I södra Amerikas sumpiga skogar har denna välgörande uppgift blifvit anförtrodd åt en annan växt, nämligen purpur-sarracenian, hvars byggnad är mycket egendomlig. Dess vid kanterna förenade blad äro formade till vackra bägare, öfver hvars trånga öppning såsom lock befinner sig ett bredt, grönt och med skarlakansröda ådror genomdraget blad, af hvilket plantan erhållit sitt namn purpursarracenian. Dessa med rent och ypperligt vatten

fylda bägare, hvilka öfver allt finnas på de resandes väg, äro den milda naturens skänker, hvilka äro desto mera välkomna, emedan vandraren endast omgifves af sumpiga kärr med ljumt och äckligt vatten.

Werlden.

1. Allt hwad Gud har skapat, jorden, himmelen och och allt hwad deruti finnes, kalla wi **werlden**. Wi tycka wäl, att wår jord är mycket stor, men i sjelfwa werket är den en obetydlighet emot hela werlden. För oß menniskor synes det, som om jorden wore omgifwen af ett blått hwalf, som wi kalla himmelen eller himlahwalfwet och på hwilket solen och månen röra sig samt de tusentals stjernorna sitta fästa som små lysande prickar, och wi tycka, att alla dessa äro mycket små emot wår jord.

2. Men menniskorna hafwa af Gud fått icke allenast lust utan äfwen förmåga att skåda in i Guds allmakt. Och då har det wisat sig, att så stor än jorden är, så är dock hwarje stjerna mycket, mycket större och ligger så långt borta, att ingen kan rätt tänka sig ett så långt afstånd. Härigenom kan menniskan lära inse, huru stor Herren är: "ty hans osynliga egenskaper, både hans ewiga makt och hans gudom skådas ända från werldens skapelse, när de förstås af gerningarna." "Upplyften edra ögon högt och sen! Hwem har skapat dessa? Han, som i ordning utför deras här, som ropar dem alla wid namn, han, för hwilkens stora makt och starka kraft ingen af dem uteblifwer."

3. Det är mycket wanligt, då någon will berätta för andra menniskor om solens och stjernornas storlek och rörelse, att dessa icke wilja tro på hwad som säges, utan hellre lita på sina egna ögon. De wilja icke begripa, att

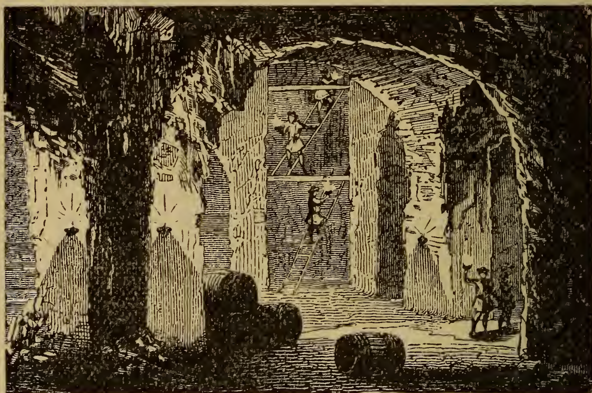
ett ting, som synes litet, kan wara stort; och att ett ting kan stå stilla, fastän det synes röras. Och likwäl hafwa dessa människor, lika wäl som andra, många gånger i sitt lif märkt, att ting på långt håll alltid synas mindre, än de äro; och att, då de åkt fort på en wäg och sett träden bredwid dem, träden hafwa synts röra sig i motsatt riktning. En annan orsak till folks mißtroende mot hwad som säges om solen och stjernorna är wäl den, att de icke kunna förstå, huru det är möjligt för människor att weta något om solens storlek och afstånd, då ingen någonsin kunnat komma dit och mäta.

4. Men att de stjernkunnige eller **astronomerna**, genom att betrakta himlakropparnes rörelser genom stora kikare, genom mätning på långt håll och konstig räkning, kunnat skaffa sig säker kunskap om allt detta, det wisas ju derigenom, att de på förhand kunna uträkna solens och månens gång och långt förut säga, när en sol- eller månförmörkelse skall ske; och den sker på minuten, som de förutsagt. Då man icke kan twifla på att det är riktigt, som härom uppgifwes, så bör ingen heller kunna twifla på riktigheten af de grunder, efter hwilka de stjernkunnige gjort sina uträkningar.

5. Solen, månen och stjernorna kallas **himlakroppar**. De hafwa alla skapnaden af klot och swäfwa i den stora rymden på ofantliga afstånd från hwarandra. Somliga bland dem stå stilla på ett ställe, fastän de synas röra sig för oß, som bo på jorden; detta kommer deraf, att jorden rör sig. Sådana stillastående himlakroppar äro solen och de flesta stjernorna, hwilka derför kallas **fixstjernor** eller fasta stjernor. De äro alla lysande af sig sjelfwa och synas således genom sitt eget ljus.

6. De öfriga himlakropparne röra sig werkligen, ehuru icke alltid på det sätt, hwarpå de för oß synas röra sig. Dessa äro månen, de stjernor, som kallas **planeter**, samt **kometerna**, hwilka på wissa tider wisa sig. Äfwen jorden är en planet och rör sig i rymden i en krets omkring solen, likasom de andra planeterna. Alla dessa äro af sig sjelfwa mörka och synas derigenom, att solens ljus upplyser dem.

Grufarbetaren.

På himlahvalfvet solen håller vakten;
jag ser dess strålar ej, de klara, rena.
Här sträfvar mörkret att allt ljus förstena;
det, oinskränkt, vill här behålla makten.

Det tronar ännu i den öde trakten,
der malmens ådror sig i berget grena,
och der, vid blosset krökt jag går allena
och bryter järnet ur de hårda schakten.

Tungt är mitt arbet, grå min hjessa vorden,
men släggan ger mig bröd, och efter fröjden,
som yrar öfver mig, jag längtar föga.

Ty fliten trifs i sjelfva underjorden;
den högste bor i djupet som i höjden,
och än i djupet ler mot mig hans öga.

Solen.

1. Dagens glänsande stjerna, som sänder ljus och värme till vår jord, är mer än nittio millioner mil aflägsen från oss. En oerhörd sträcka! Om ett järnvägståg, som ginge 50 mil i timmen, kunde gå från jorden till solen, skulle för en sådan resa erfordras 239 år. En kanonkula, som ginge 10 mil i minuten, skulle behöfva nära 28 år för att tillryggalägga samma väg. Ljuset, hvars hastighet är omkring 200,000 mil i sekunden, behöfver åtta minuter för att komma från solen till jorden.

2. Solen är ock oerhördt stor. En resande, som färdades 25 mil om dagen, skulle behöfva 345 år för att tillryggalägga vägen omkring henne. Solen är 1,260,000 gånger större än jorden. För oss synes hon likväl föga större än månen.

3. Solen ser ut som ett flammande eldhaf, hvilket är i ständig rörelse. Vårt öga bländas, då vi se derpå. Genom färgade glas eller genom ett litet hål i ett papper kunna vi dock noggrant betrakta solen.

4. Solen sänder med sina strålar värme till jordens yta och till de ting, som äro derpå. Starkast blir denna värme, när solstrålarne falla lodrätt mot kroppens yta. Ju snedare strålarne falla, desto svagare värme åstadkomma de. Utan ljus och värme skulle det ej finnas något lif på jorden.

Aftonstjernan.

*Nu solen ändat har sitt lopp;
mitt barn, lyft dina ögon opp!
Se stjernorna, de brinna klara;
hvad äro dessa stjernor? Svara!
— Guds ögon, fader!*

*Åh ja, det är en vacker bild,
men aftonstjernan, klar och mild,
säg, hvarifrån dess klarhet stammar?
Hvems är det ljus i henne flammar?
— Guds härlighets sken.*

*Ja visst, ja visst. Men som du vet,
är aftonstjernan en planet.
Du mins, hvad en planet betyder;
hvem är det aftonstjernan lyder?
— Guds vilja.*

*Jag menar: hvilken himlamakt
sitt välde henne underlagt
och tvingar henne utan ända
I samma cirkel kring sig vända?
— Guds allmakt.*

*Nå ja. Men kan du ej förstå,
att det är solens makt ändå,
som drager henne, liksom alla?
Hvad plär man dragningskraften kalla?
— Guds kärlek.*

Hon kallas tyngd och attraktion.
Men hvad är det, som gör, att hon
ej faller in i solens skifva?
Hur vill den kraften du beskrifva?
— Guds vishet.*

*Dragningskraft,

Centrifugal....Men låt det bli!*
Du har ju din astronomi,†
och den är kanske ej så illa.
Af hvem har du den lärt, min lilla?
— Af Guds ord.

Ängeln och skyn.

1. Qwällsolen sjönk i hafwet, och skyarna flöto sakta bort öfwer bergen. En ung ängel gick bland molnen och lekte med aftonens rosor. Skön och hwit war den ljusa gestalten i skyn. Blå himlar logo i hans ögon, strålar fladdrade som lockar kring hans panna, och i lockarne glimmade stjernor likt daggdroppar, fallna på mörkgröna löf i sommarqwällen. Öfwer allt, der den sköna ängeln gick, flöt i hans spår en bred fåra af ljus, och skyarna rodnade rundt omkring af kärlek.

2. Men på långt afstånd swäfwade en ensam sky. Hennes kärlek wißte ingen af, på den föll ingen blick. Och natten kom. Då kände sig skyn så ensam, wemod böljade i hennes bleka dimmor, och hon smalt uti tårar. Dessa tårar föllo ned, och det war wår på jorden. Hwar helst tårarne då föllo, der upprann knopp wid knopp, blomma wid blomma, rosor, konvaljer, violer och förgätmigejer i lunderna.

3. Den sköna ängeln gick i lunden och andades säll och tacksam konvaljernas doft, men violerna fingo en plats wid deß änglahjerta. Der wißna de aldrig. Ängeln sade till konvaljerna: "Hwadan är du, ljufwa doft, från hwilken salig källa rann du upp?"

* Motsatsen till attraktion; således en kraft, hvarigenom kroppar sträfva att aflägsna sig från medelpunkten.

† Stjernkunskap.

4. Konvaljerna sade: "Wår källa är en tår. Den grät en ensam sky i går — —." Då kyßte ängeln dessa blomstertårar och såg mot himmelen, men af skyn fans intet spår. Och ängeln grät — grät öfwer all förgäten kärlek, hwars ensliga tårar obemärkt falla för den älskades glädje.

Om moln och regn.

1. Luften innehåller, om den också synes alldeles klar, dock alltid någon fuktighet, det vill säga *vattengas* eller vatten, som är luftformigt. Och ju varmare luften är, desto mera vattengas kan hon vara blandad med, utan att bli oklar. Men om sådan luft på något sätt blir kallare, då skiljes en del af vattengasen derutur och förvandlas till en mängd små, fina blåsor eller ock till riktiga vattendroppar.

2. Man kan lätt pröfva, att detta är sant. Om man bär en flaska kallt vatten, hvilken är väl torr utanpå, in uti ett varmt rum, så blir flaskan snart våt utanpå. Detta kommer deraf, att luften kring flaskan blir kall och utgifver en del af sin vattengas, som antager flytande form. Får flaskan stå någon tid, så att hon blir varmare, så blir hon åter torr utanpå, emedan vattnet då åter fördunstar. På samma sätt förklarar man lätt, hvarför en fönsterruta beslår sig med vatten, då det är varmt inne, men kallt ute.

3. Den, som väl förstår detta, kan lätt inse, huru dimma, dagg, regn och dylikt uppkomma i luften. Vi veta, att vattnet afdunstar i luften från alla haf och sjöar på jordens yta. Den sålunda uppkomna

vattengasen är lättare än luften och stiger för den skull uppåt. Men der är det kallare, och derför förvandlas vattengasen till de små blåsor, som vi kalla *vattenånga* och som drifvas omkring i luften i stora hopar. Sålunda uppkomma *molnen.*

4. I varma länder gå molnen mycket högt, ty först högt upp blir luften der så kall, att vattnet antager sin flytande form. Men i kallare länder kunna molnen gå mycket lägre. Stundom händer det, att luften är så kall, att vattengasen blir till ånga, så snart han kommer ett litet stycke öfver jordens yta. Då kalla vi honom *dimma* eller *mist* eller *töcken.*

5. När nu de små lätta vattenblåsorna i molnen komma i sådan luft, som är mycket kall, eller om de af blåsten drifvas mot hvarandra, så förvandlas de till vattendroppar. Och emedan dessa droppar äro tyngre än luften, så måste de falla ned på jorden. På det viset uppkommer *regn.*

6. Frysa regndropparne på vägen ned till jorden, så blir deraf *hagel.* Men om molnens vattenblåsor blifva så kalla, att de frysa, innan de hinna blifva droppar, då falla de ned såsom *snö.* Deraf kunna vi förklara, hvarför vi hafva regn om sommaren, men snö om vintern, då det är kallare. Hagel kunna vi endast få på den årstid, då regn kan falla, eftersom hagelkornen först varit regndroppar.

7. Regnmolnen föras vanligen af vinden till det ställe, der regnet faller ned; men stundom händer det, att regn faller, utan att regnmolnet blifvit medfördt af vinden. Sålunda kan man få se, huru på en klar och varm sommardag luften på en gång blir oklar

och regn börjar falla. Då kommer det deraf, att en kall vind kommer blåsande och kyler af den varma och fuktiga luften på stället, så att en del vatten måste afskiljas derutur såsom moln eller regn.

8. Regnet är en stor välgerning för växter och djur. Många länder skulle vara obebodda och öde, om de icke på det sättet vattnades. Men äfven utan regn kan jorden på sina ställen fuktas af den *dagg*, som faller om aftnarne. Daggen se vi blott under sommaren, då det är mycket varmare om dagen än om natten. Då måste äfven jordens yta blifva kallare om natten än på dagen, och en del af vattengasen i luften måste sätta sig på marken, likasom då en fönsterruta immar sig innantill, när det blir kallt ute. Är natten mycket kall, så fryser daggen till *rimfrost*.

Vattnets rundresa.

Till böljan blomman sad' en dag:
Blif qvar uti vårt brödralag
och lek med oss och muntert dansa!
Vi skola präktigt dig bekransa."

Men böljan svarade derpå:
"Jag nedåt landet måste gå,
först med den friska strömmen hoppa,
mig se'n i djupa hafvet doppa.
Derur jag stiger upp i höjd
och kommer sedan glad och nöjd
som dagg och regn till eder åter
att prisa Gud, som regna låter
på ond och god bland jordens söner
och året med sitt goda kröner."

Regnbågen.

1. Hwar och en har sett den wackra **regnbågen** med dess sju olika färger. Om wintern wisar den sig aldrig, utan endast om sommaren, och då alltid efter regn samt när solen står lågt, således aftnar eller morgnar. Samma färger, som wi se i regnbågen, märka wi äfwen, då wi se i en wiss riktning genom ett glas, som är kantigt slipadt. Och öfwer stora wattenfall märkes äfwen en regnbåge, då solen skiner på de många små wattendroppar, som stänka upp derifrån.

2. Häraf kunna wi äfwen förklara, huru regnbågen uppkommer. Det sker af solens strålar, som bryta sig och återkastas i de många små wattendroppar, hwilka finnas uti ett regnmoln. Men detta moln måste då befinna sig midt emot solen. På samma sätt förklaras aftonrodnaden och morgonrodnaden derigenom, att den nedgående eller uppgående solens strålar brytas i de moln, som synas wid det ställe på horisonten, der solen befinner sig.

* * *

"Kom, pappa, sitt i jullen,
och för mig öfwer sjön.
Ser du den gröna kullen
der på den lilla ön?

Regnbågen på dess panna
med ena foten står.
Ack, om han wille stanna,
till dess jag kullen når."

Snält ror han, och de hinna
igenom wassen re'n,
då Fanny ser förswinna
det sköna himlasken.

En bitter tår bestänkte
den lillas ögon blå.
Hwad hon der finna tänkte,
han sporde, rörd ocksä.

"Jag tänkte mamma fägna
med blommor ifrån sky̆n.
Så skönt jag såg dem regna
hit ned på kullens bryn."

"Se här, i gräset strödda,
hwad blommor!" är hans swar.
"Fast än i stoftet födda,
dem himlen fostrat har.

De druckit af dess strålar,
de badats af dess sky.
Den sol, som östern målar,
ger rosen ock sin hy.

Tag dem och säg din mamma:
'Jag fann dem på min stig
till himlen, på den samma,
som mamma wiste mig.

Jag tog dem liksom fallna
från himlens öppna port!' —
Blott wi för Gud ej fallna
är den på hwarje ort!"

Åska och elektricitet.

1. Bland allt, som vi märka i luften, är *åskan* eller *tordön* märkligast. Med sitt starka dunder, de bländande blixtarne och sin väldiga kraft påminner

hon om Guds allmakt och människans ringhet. Äfven förskräckes allt lefvande för åskan, blott människan kan vara lugn, om hon öfverlåter sig åt Guds vilja och icke föraktar de försigtighetsmått, som förstånd och erfarenhet uppfunnit.

2. Orsaken till åskan är en mycket besynnerlig kraft, som kallas *elektricitet*. Vi veta, att alla ting blifva varma, om de gnidas. Men somliga ting få deraf äfven en annan egenskap. Då man gnider lack, harts, glas, hår eller silke, så få de kraften att draga till sig lätta saker, såsom små papperslappar eller små bitar af halmstrån. I mörkret kan man märka en liten eldgnista och ett sprakande ljud, så snart det gnidna tinget föres intill något annat föremål. Dessa eldgnistor märkas ännu tydligare, då man stryker en katt, och äfven sprakandet höres tydligare.

3. Orsaken till gnistorna kallas elektricitet, och gnistorna kallas elektriska gnistor. De märkas aldrig, då man gnider järn eller en annan metall. Men om man förer ett stycke metall intill ett stycke glas, som blifvit gnidet, då märkes gnistan.

4. Åskan är ingenting annat än en dylik elektrisk gnista, men mycket större och starkare. Blixten är ljuset från gnistan. Och dundret uppkommer af den starka rörelsen i luften, der blixten går fram, men som höres länge genom ekot eller genljudet mellan molnen. Blixten se vi alltid genast, ty ljuset går sin väg fram nästan på ett ögonblick; men dundret höra vi vanligen först en stund efteråt; emedan ljudet går mycket långsammare, blott omkring 1,150 fot på en sekund.

5. Ju längre derför tiden är, som förflyter imellan blixten och dundret, desto aflägsnare är åskan. Och om man räknar, huru många sekunder, som förflyta mellan blixten och knallen, kan man till och med räkna ut åskans afstånd. Men när knallen kommer genast på blixten, då är åskan ganska nära. Om deremot åskan är mycket långt borta, så kunna vi väl se blixten, men dundret hinner icke fram.

6. Åskan kommer alltid från något moln uppe i luften, hvilket blifvit elektriskt. Huru molnen blifvit sådana, det vet man icke. Åskan går mest om sommaren och låter sällan höra sig vår eller höst, nästan aldrig om vintern. När nu ett sådant åskmoln kommer nära intill ett annat moln, så kommer en stor elektrisk gnista fram mellan dem med blixt och dunder. Men om åskmolnet kommer nog nära något föremål på jorden, så går gnistan mellan molnet och detta föremål, och då säga vi, att åskan slår ned.

7. Åskan slår sålunda icke ned för hvarje blixt. Men när hon slår ned, så splittrar hon träd och murar, dödar djur och människor och sveder eller tänder det, som kan brinna. Häraf synes, att det är alldeles ogrundadt, som en del människor tro, att en vigge eller kil faller ned, då åskan slår ned.

8. De föremål, som stå högst ifrån jorden, komma alltid åskmolnen närmast. Derför slår åskan helst ned i träd, torn och höga hus. Men den följer äfven efter luftdrag. Man bör derför i åskväder aldrig ställa sig under träd, ty der är faran större. Icke heller bör man springa, ty då uppkommer luft-

drag. För samma orsaks skull bör man afstänga drag, då åskan går, och icke låta fönster stå öppna.

9. Likväl händer icke sällan, att åskan slår ned i hus. Stundom sveder hon då blott väggarna och rifver ned murbruk, stundom tänder hon eld på alltsamman. Människor och djur dödas eller blifva döfvade eller lama för någon tid.

Gamla ordspråk.

1. Af skadan blir man wis, men icke rik. — Aldrig läkes såret så wäl, att ej ärret synes. — Brändt barn skyr elden. — Bättre buga än stöta sig i dörren. — Det orätt fås med sorg förgås. Den, som gapar efter mycket, mister ofta hela stycket.

2. En hand twättar den andra, så bli de båda rena. En orätt penning drager tio andra med sig. — Flyg ej högre, än wingarne bära. — Godt samwete är dagligt gästabud. — Hungrig mage är den bästa kock. Högmod går före fall.

3. Icke allt guld, som glimmar. — Känna sig sjelf är en stor konst. Kärlek winnes med kärlek. — Lat hand gör arm man. Lydig son är faderns glädje.

4. Morgonstund har guld i mun. Många bäckar små göra en stor å. — När nöden är störst, är hjelpen närmast. — Ondt barn qwäder elaka wisor.

5. På örat kännes åsnan, af talet narren. — Skadan är snart gjord, men sent botad. Som man sår får man skörda. — Tand för tunga passar wäl både gamla och unga. Trägen winner.

6. Ungdoms möda är ålderdoms lust. — Wäl börjadt är halfgjordt arbete. — Äpplet faller icke långt ifrån trädet. — Ödmjukhet är ungdoms heder. Öfning lärer konsten.

Lille Hans.

*Lille Hans sprang ner till stranden
för att samla snäckor små.
I den djupa, heta sanden
måste han barfota gå.*

*Tåren glänste i hans öga,
han så trött och hungrig var,
emot solens strålar föga
skylde trasorna han bar.*

*Der i låga fiskarkojan
modern sitter med de små.
Svårt är bära bittra bojan
fattigdomen lägger på.*

*"Gud", han beder, "dig förbarma
Far, han drunknade i går.
Gif åt mamma, gif oss arma
bröd, o Gud och Fader vår!"*

*Ljudet utaf barnarösten
steg till himlens Herre opp.
Gossen genast undfick trösten
af ny tillförsigt och hopp.*

*Lille Hans i bittra sorgen
ej blef lemnad, blef ej glömd.
Se, bland musslorna i korgen
låg en dyrbar perla gömd!*

*Snäckans gåfva dem beskärde
både penningar och bröd.
Lille Hans sig deraf lärde,
att Gud hjelper i all nöd.*

Gåtor.

1. Der bygges en bro öfver sjön utan stränder,
hon bygger sig sjelf utaf perlor och gull.
Ej reses hon långsamt af människohänder,
Ett ögonblick murar dess hvalfbåge full.

Ej mast fälles ned för att segla derunder,
och ingen tar tull, der den bron synes stå.
Fast människokraft ej kan rubba dess grunder,
ett barn är för tungt till att vandra derpå.

Hon födes med strömmen och plötsligt försvinner,
så snart som dess urna har uttömt sin skatt. —
Så sägen mig då, hvar den bryggan man finner,
och nämnen mig mästarn, som hvalfvet har satt.

2. Ett par jag känner: qvinna, man.
Än är hon störst, än är det han.
I ålder lika äro båda —
så åldrigt par man ej får skåda —;
men svart är hustrun, mannen hvit;
hon älskar sömn, hans lust är flit,
derför kan ingen dem förlika;
de alltid för hvarandra vika.
Mer klara ögon gumman har
än örnen, som i rymden far.
Och hvar hon är, der skall man finna
mång tusen ljus och facklor brinna.
Hon likväl sämre ser än han,
som blott ett öga bruka kan.

3. Utan tunga,
utan lunga,
är jag ej
stum dock, nej!
Ty berörd af vanda händer,
Jag dig högt min maning sänder:
"Höj till Gud
sångens ljud!"
Utan hjerta,
utan smärta,
utan själ,
jag likväl
stämmer in med gamla, unga,
när de än sin klagan sjunga,
än i jubel och i fröjd
prisa Gud i himlens höjd.

4. Två små springa förut,
två stora springa efter;
springa hurtigt ibland,
hinna aldrig hvarann.

5. Jag är varmast, då det är kallast, men kallast, då det är varmast. Om sommaren bryr sig ingen om mig, om vintern deremot samla sig alla omkring mig.

Hvad jag har.

Två friska ögon eger jag,
för hvilka Gud jag tacka må.
Med dem jag ser hans ljusa dag,

hans sköna jord och himmel blå.
Ack, må jag alltid se mig för,
att det han hatar jag ej gör!

Två örон har jag äfven här:
med dem jag märker hvarje ljud.
Jag hör min moders stämma kär:
"Var from, mitt barn, och frukta Gud!"
Jag hör min fader kalla mig:
"Kom hit, mitt barn, jag älskar dig!"

En mun, en mun jag också har.
Att bruka väl är den mig skänkt.
Med den jag frågar, gifver svar
och säger ut hvad själen tänkt.
Jag beder och i sångens ljud
hembär mitt tack och låf till Gud.

Jag händer har, ett tvillingpar;
den högra här, den venstra der.
Fem fingrar sitta på en hvar;
med dem jag fattar, håller, bär.
En hvar ännu helst leka vill,
men för att gagna växer till.

Jag fötter har, också ett par;
med dem jag går, på dem jag står.
Jag springer hem till mor och far,
så snart jag skolan lemna får.
Och faller jag uti mitt språng,
jag — ser mig för en annan gång.

Uti mitt bröst ett hjerta bor,
så litet än, det varmt dock slår,
af kärlek så till far och mor
så till det lif jag njuta får.
Men lif och lemmar, kropp och själ
har Gud mig skänkt och skyddar väl.

Rörelse och hwila.

1. Somliga delar af wår kropp äro i ständig rörelse, så länge lifwet warar, såsom hjertat, lungorna m fl. Andra delar lyda wår wilja, så att de än röra sig, än äro stilla. Så förhåller det sig med kroppen i sin helhet.

2. God helsa har ingen, som ständigt förblir stilla och lefwer likt en wäxt. Arbete och rörelse bekomma derför kroppen wäl. Härmed måste dock äfwen hållas måtta; arbete har sin tid och hwila sin. Dagen är bestämd till arbete och nätten till sömn och hwila.

3. Will man nu röna hwilans ljufhet och sömnens sötma, så skall man arbeta flitigt och wakta sig för synden. Ty synden gör ett ondt samwete, och detta förorsakar en orolig sömn.

4. Allt för mycken sömn förslappar kroppen och gör själen dåsig och slö. Sju till nio timmars sömn är tillräckligt för en frisk människa. Då man waknar om morgonen, bör man derför genast stiga upp, att man ej må förslösa tiden genom att waken ligga i sängen och wänja sig wid likgiltighet och slarf.

Vid vaggan.

Min lille gosse, ligg nu still,
om du är snäll, din mamma vill
för dig en visa sjunga
om Jespus, Nickus och John Blund,
de tre, som tyst mot aftonstund
till barnen gå
och helsa på
och stanna qvar till qvällen.

Först kommer Jespus, liten dräng.
Han stannar stilla vid din säng
och sträcker sig en smula.

Om blott han hölle mun igen,
han vore riktigt vacker — men
just se så här
han gapa plär,
och det är så ful vana.

Men se på Nickus och hans sätt
att icke hålla hufvu't rätt,
hur det mot bröstet faller!
Den stackarn stretar nog emot,
men för hans onda fins ej bot.
Och fruktlöst är
allt hans besvär,
hans hufvud blir allt tyngre.

John Blund nu kommer allra sist.
Han re'n är hos dig, ser jag visst,
den käre barnavännen.
Ditt slutna ögonlock han kyst. —
Sof sött, mitt barn! Nu blir här tyst,
och mammas sång
för denna gång
har vid din vagga tystnat.

Hedra din fader och din moder.

1. En gammal man, då han märkte, att hans krafter allt mer började aftaga, öfverlemnade all sin egendom åt sin son. Han uppstälde det vilkor, att sonen skulle gifva honom kläder, föda och vård, så länge fadern lefde. Sonen blef mycket glad och lofvade, att han med innerlig kärlek skulle vårda sin gamle fader, hvilket han i alla fall erkände vara sin plikt.

2. Sonen trädde snart i äktenskap, och allt syntes gå ganska bra. Så förgingo några år. Den gamle

mannen blef allt kraftlösare, ingen nytta kunde han mer göra, och sonen och hans hustru började blifva snäsiga mot den gamle gubben.

3. Slutligen fick han icke längre äta vid deras bord. De obarmhertiga människorna satte den gamle i en vrå. I början fick han äta ur en stenskål, men den gamle mannens darrande händer släpte en gång stenskålen. Då blef sonen ond och lät honom sedan äta ur en träskål.

4. Detta gjorde den gamle farfar mycket ondt. Men han satt för sig sjelf och grät så tyst, att ingen såg de tårar, som runno utför hans vissnade kinder ned i hans snöhvita skägg. Blott Gud, som ser allting, såg äfven den gamles sorg och människornas hårda hjerta, och han visste ett medel att förödmjuka de obarmhertige.

5. En dag satt farfadern, för sig sjelf i sin vrå i stugan, och mannen och hustrun sutto vid bordet. Men på golfvet satt deras lille gosse, som var fyra år gammal, och täljde på ett stycke trä. Då sade fadern till honom: "Hvad täljer du, min gosse?"

Gossen svarade: "Jag skall göra en träskål. Och när far och mor blifva gamla, skall jag sätta dem i vrån att äta ur den skålen, såsom farfar nu gör."

6. Då sågo mannen och hustrun på hvarandra, och Gud öppnade deras ögon, så att de sågo sin stora synd och otacksamhet, och det syntes dem vara samvetets egen stämma, som sade till dem med den lille gossens mun: "Såsom I hafven föraktat eder

fader på hans ålderdom, så skola ock edra barn förakta eder en dag, när I sjelfva blifven gamle."

7. Och de brusto båda i gråt och gingo till gamle farfar i vrån, omfamnade honom och sade: "Förlåt oss, att vi gjort så illa mot dig! Hädanefter skall du alltid sitta vid vårt bord, och der skall du hafva hedersplatsen. Ty nu veta vi, att man aldrig bör förgäta det heliga och gudomliga fjerde budet: "Hedra din fader och din moder, på det dig må väl gå och du må länge lefva på jorden!"

En moders ögon.

En moders ögon mig fröjda mer
än blicken från fagraste tärnor.
Jag vet ej hur, men mig tycks, jag ser
i en skogssjös spegel två stjernor.
när jag ser de strålar, som brinna klart,
men tyst och stilla och underbart
i en älskande moders ögon.

En moders ögon i fröjd och ve
förtroligt mot barnen blicka,
När andras isa, så värma de,
och kärlekens tröst de skicka.
När andras isa i kallt förakt,
då tändes kärlekens heliga makt
af en älskande moders ögon.

En moders ögon betrakta dig,
när du knappast kan sjelf det ana.
De lysa hemligt din dunkla stig,
dina goda änglar de mana.
De vaka för dig, när du sofver sjelf —
den bästa kompassen på lifvets älf
är en älskande moders öga.

Ve den, som icke den bön förstår,
som går ur en moders öga!
Ve den, som trotsigt sin bana går
och aktar sin moder iöga!
Tung varder den skörd åt sig sjelf han sår:
ty brännhet faller hvar sorgsen tår
ur en älskande moders öga.

Men säll en hvar, som i deras ljus
ser trefnad och fröjd och lycka.
Han lockar sol öfver allt sitt hus,
om stundom molnen ock trycka.
Ty mulnar väl stundom ock hans sinn',
så klarnar det åter, när han ser in
i en älskande moders ögon.

Le dessa ögon i lifvet gladt
och strålar det varmt der inne,
då släckas de knappast af lifvets natt,
de följa dig tyst som ett minne,
ett strålande minne år ifrån år,
och så du en ljuf välsignelse får
af din älskande moders ögon.

Änglarne.

O, lyssna, mitt barn, en saga hör
om himmelens änglar derofvanför!
De äro så sköna som vårsols ljus,
de tala så ljufligt som vårvinds sus,
de hafva ögon, så milda och blå,
och gyllene lockar med blommor uppå
och vingar så klara som månens sken
i sommarnatt öfver löf och gren. —
I sådan glans
de svinga i rymden i glädtig dans.

O, lyssna, mitt barn, en saga hör,
hur änglarne sväfva derofvanför!
De sväfva så sakta som flingor på färd,
så sakta som månens strålar på fjärd,
så sakta, som knoppande rosen steg fram,
så sakta, som blomdoft i luften sam,
så sakta, som löfvet af vindfläkt rörs,
så sakta, som solljus kring nejden förs —
så tyst i ring
de sväfva, mitt barn, i rymden kring.

O, lyssna, mitt barn, en saga hör,
hvad änglarne göra derofvanför!
Åt fattigmannen, som ber i sin nöd,
de räcka med gifmilda händer bröd.
Der modern suckar vid barnets qval,
de komma med tröst från himmelens sal;
och der den ädle i fara står,
der tårar flöda, der smärta rår,
dit skynda de
och vända i glädje all sorg och ve.

Och vill du, mitt barn, en ängel se,
så kan det väl icke på jorden ske;
men om du blott from och lydig är,
skall städs en ängel dig vara när.
Och se'n, när ditt hjerta brister en gång
och mer du ej lider af jordens tvång,
då vinkar en ängel. O, följ hans bud,
han leder dig upp till himmelens Gud!
Der uppe se'n
skall sjelf du blifva bland änglarne en!

Sant mod.

1. Twå gossar gingo en dag hem från skolan, då wid ett gathörn den äldre plötsligt utropade; "Åh, ett slagsmål, ett slagsmål! Låt oss gå och se på!" — "Nej", sade den andre, "låt oss gå hem! Wi ha ingenting att göra med deras gräl och kunna råka ut för någon förargelse". — "Du är en kruka och allt för rädd stackare för att gå," sade den andre och sprang åstad.

2. Den yngre gick raka wägen hem och kom på eftermiddagen till skolan såsom wanligt. Der skrattade de öfriga gossarne fasligt åt honom, emedan han ej welat gå för att se på slagsmålet. Men han hade lärt sig, att det sanna modet wisas bäst uti att bära smälek, när den är oförtjent, och att man icke skall wara rädd för något annat än synd.

3. Några dagar efteråt woro samma gossar ute och badade, då en af dem gick för långt ut i wattnet och höll på att drunkna. Alla de andra woro rädda för att gå ut till honom och skyndade sig upp ur wattnet så fort de kunde.

4. Han skulle ock snart hafwa omkommit, om ej den gossen, som icke wille gå och se på slagsmålet och som de andre skrattat åt och kallat kruka, just i det samma kommit tillstädes. Han kastade genast af sig kläderna och sprang i wattnet. Just i rätt tid nådde han den sjunkande för att rädda honom, och med stor ansträngning förde han honom i land.

5. De andra gossarne skämdes nu för sitt uppförande och erkände, att han hade mer mod än någon af dem.

Julsången.

När barnen älska Herren och vandra på hans stig,
Guds änglar med hvarandra i himlen fröjda sig.
På ängen och i skogen och i det stilla hem
om dagen som om natten de lägra sig kring dem.

Och när i Herrens tempel de små på barnsligt vis
med fromma hjertan sjunga sin Gud till låf och pris,
de kära änglar stämma ock in i barnens sång
och sjunga såsom fordom vid Betlehem en gång:

"Pris vare Gud i himlens höjd,
på jorden vare frid och fröjd,
ej mer Guds goda vilje
från mänskors barn sig skilje!"

Nyårsbön.

Gif mig ett hjerta nytt och godt,
o Jesus god, och lär
mig älska det du älskar blott
och dig behagligt är.

Med dig, med dig är hvarje år
ett lyckligt år för mig.
O gif, att med hvar dag, som går,
jag mer lär känna dig!

Ty känna dig är evigt lif,
är frid och salighet.
Mitt allt, o Jesus Krist, du blif
för tid och evighet!

Vårt land.

1. Amerika har ej alltid haft det utseende, som det nu har. Ända till sexton hundra-talet funnos här endast vilda skogar och ödsliga prärier, der den röde indianen ströfvade omkring och buffeln betade och hopar af roflystna vargar jagade efter byte.

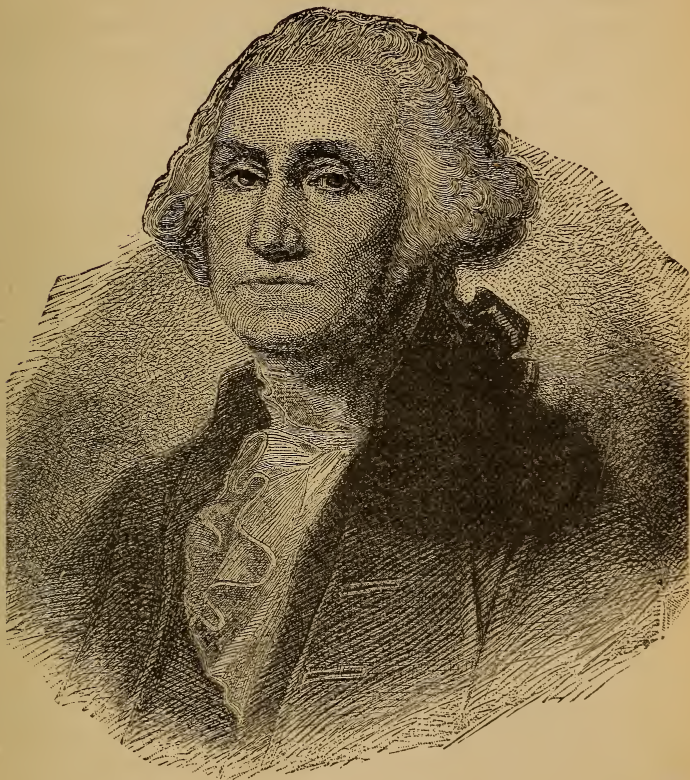
2. Sedermera började de hvite att komma hit öfver hafvet från Europa. Bland de första, som inflyttade, voro *svenskarne*. Dessa slogo sig ned vid Delaware-floden, der nu staden Filadelfia är belägen. De grundade der år 1638 ett nybygge, odlade jorden, bedrefvo handel, stiftade församlingar, bygde kyrkor och predikade Guds ord för de hedniske indianerna.

3. De fleste, som i början kommo till Amerika från Europa, voro engelsmän. Derför betraktade ock England dessa nybyggen såsom sina, och på grund deraf måste de betala skatt till engelska kronan. De af England tillsatte styresmännen voro ofta hårda och egenmäktiga, och tunga och orättvisa skatter utkräfdes af nybyggarne, utan att desse fingo något tillfälle att bestämma om sitt lands angelägenheter.

4. Till följd af detta egenmäktiga förfarande uppstod missnöje bland nybyggarne, och omsider växte detta missnöje och blef så allmänt, att nybyggarne vägrade att böja sig under Englands orättvisa behandling. Då nu engelsmännen företogo sig att med vapenmakt tvinga nybyggarne till lydnad, beslöto desse att med samma medel försvara sina rättigheter. Sålunda började *befrielsekriget* år 1775.

5. *Georg Washington* valdes till öfverbefälhafvare för kolonisternas armé och fortsatte kriget med mer eller mindre framgång, ofta under de största svårigheter och umbäranden och alltid med tappert hjeltemod. Aldrig sveko Washington och hans ädla kämpande skara frihetens heliga sak. Sedan kampen redan fortsatts ett år, beslöto nybyggarne att helt

och hållet uppsäga sitt beroende af England och att bilda ett förbund af fria stater Tretton stater före-

nade sig om detta beslut, som undertecknades i Filadelfia den 4 juli år 1776 och fått namnet *frihetsförklaringen.*

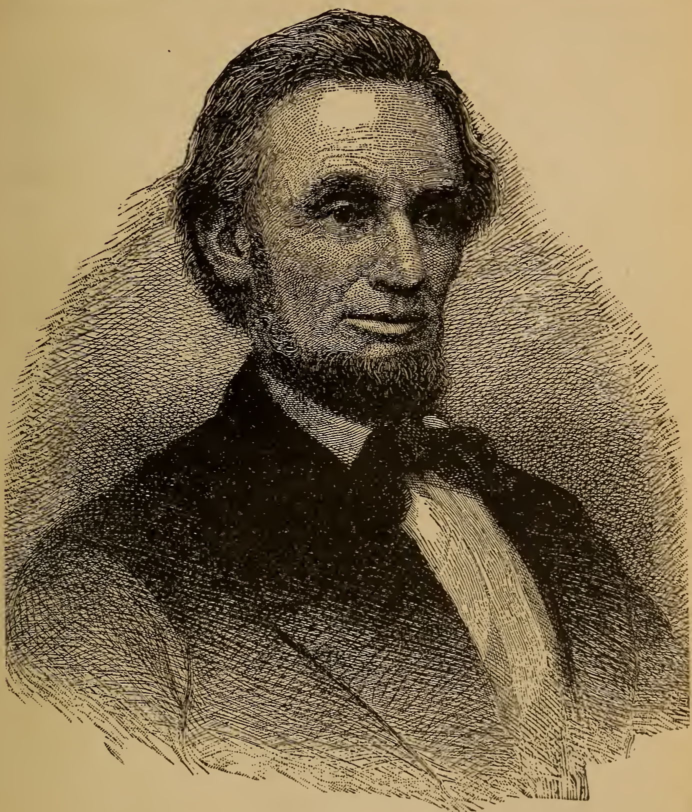
6. Under många vexlingar af nederlag och segrar fortsattes kriget ända till år 1783, då fred ändtligen slöts, i hvilken England erkände de tretton staternas oberoende. Det hade varit en hård och långvarig kamp med många uppoffringar, men man hade ock vunnit det pris man kämpat för: frihet och sjelfständighet.

7. Nu gälde det att ordna förhållandena, att bibehålla och på ett för landet förmånligt sätt bruka den sjelfständighet man vunnit. Georg Washington blef den förste presidenten för Nordamerikas Förenta Stater ifrån 1789 till 1797. Under hans styrelse började den storartade utveckling, som allt sedan fortgått och varit utmärkande för vårt land.

8. Men ehuru landet såsom sådant befriats från främmande herravälde, funnos dock flere millioner människor här, som voro i saknad af den ädla Guds gåfvan, friheten. Dessa voro de från Afrika hit införda negrerna, hvilka måste tjena såsom slafvar åt sina amerikanske herrar. Många hade tid efter annan uppträdt och påyrkat, att denna stora orättvisa skulle afskaffas. Men länge hade deras rop förklingat ohördt, ty de många, som hade slafvar, ville ej mista dem, emedan de i sådant fall hade måst betala för arbete.

9. Först när herr *Abraham Lincoln* år 1861 blef president, gjordes allvar af saken. Men slafegarne, som för det mesta bodde i sydstaterna, voro så ifriga att få behålla sina slafvar, att dessa sydstater gjorde uppror för att lösslita sig från förbundet och bilda ett eget statsförbund. Nu följde ett blodigt

inbördes krig, som räckte i fyra år och slutade år 1865 med upprorsstaternas kufvande och slafvarnes

befrielse. Kriget hade kostat omkring tre tusen millioner dollar och närmare en million människolif. Men efter fredens inträde skulle ännu ett offer bringas

för frihetens heliga sak. Detta offer var president Lincoln, som den 14 april 1865 träffades af en lönmördares kula och afled följande dag, djupt sörjd af hela nationen.

10. Men Lincolns verk dog icke med honom. Den sak han och hans medhjelpare arbetade och kämpade för lefver, och vi få nu åtnjuta de välsignelserika frukterna deraf. Gud har gifvit oss ett skönt och härligt land framför många andra. Må vi då också visa vår tacksamhet derför genom att, hvar och en på den plats, der Gud stält oss i lifvet, söka såsom medborgare och kristna göra vårt bästa icke för oss allena utan äfven för andra.

Barnens bön för fäderneslandet.

O Gud, bevara vårt fädernesland,
vårt dyra, älskade hem!
Vår fredliga, vår lugna strand,
o Gud, beskydda dem!
Vår moders hydda, vår faders gård,
vår barndoms vagga, vår ungdoms vård,
beskärma dem med din hand!
Bevara vårt fosterland!

Vi äro fattiga barn och små
som blommor på lifvets stig,
och intet är, som vi här förmå,
förutom bedja till dig.
O Gud, som hörer de spädas röst,
var du vår styrka, var du vår tröst,
vårt värn, vårt ljus, vår dygd!
Välsigna vår fosterbygd!

Och låt oss växa, och låt oss bli
en dag våra bygders stöd!
Och lär oss att älska, också vi,
vårt land uti lust och nöd!
Vår moders hydda, vår faders gård,
vår barndoms vagga, vår ungdoms vård,
oss alla tag i din famn,
för Jesu heliga namn!

Hwad will du blifwa?

1. "Jag will blifwa trädgårdsmästare", sade Filip, då han war fjorton år gammal och skulle lära ett handtwerk. "Det är angenämt att alltid lefwa bland grönskande wäxter och wälluktande blommor." Men efter en tid kom Filip hem och klagade öfwer att han nästan ständigt måste böja sig mot jorden och krypa på knäna. Han sade, att rygg och knä fore illa häraf.

2. Derefter wille Filip blifwa jägare. "I gröna skogen", sade han, "der är ett härligt lif." Men snart kom han åter hem och klagade. Han kunde ej fördraga morgonluften, som än war fuktig och dimmig, än kall och bitande.

3. Nu beslöt han att blifwa fiskare. "Det är lustigt", tyckte han, "att gunga i en liten båt på den klara böljan och att, utan att trötta en fot, ur wattnet uppdraga nät, fulla med fisk". Äfwen härwid ledsnade han dock snart. "Det är ett slaskigt handtwerk", sade han. "Wattnet tycker jag ej om".

4. Slutligen wille han blifwa kock. "Till kocken", sade han, "måste trädgårdsmästare, jägare och fiskare lemna afkastningen af sitt arbete. Honom felas aldrig goda bitar." Snart kom han dock ännu en gång hem med klagomål. "Allt war bra," påstod han nu, "om elden ej funnes. Men när jag står wid den lågande härden, fruktar jag, att jag skall smälta af hetta."

5. Nu sade fadern allwarsamt: "Du är alltid missbelåten. Om du ej will fördraga något af dessa fyra ting: jord, luft, watten och eld, kan du aldrig blifwa nöjd. Hädanefter skall du wälja ett handtwerk och förblifwa derwid".

Examenssång.

Åter en fröjdefull högtid vi fira,
profvet är aflagdt och omdömet fäldt.
Käre föräldrar, oss låten få njuta
glädjen att höra: "I lästen så snält!"
Men om af barnen I väntaden mer,
dömen dock skonsamt! Vi lofva nu er:
viljan och fliten ej mer skola brista. —
Fällen ock för oss en allvarlig bön,
att vid examen, som blifver den sista,
vi utaf nåd få de saligas lön!

Uppfinningar.

1. Under förra delen af 1800-talet började användningen af två uppfinningar, hvilka för den mänskliga odlingen varit af den största betydelse, nämligen *ångmaskinen* och *telegrafen*.

2. Redan i slutet af 1600-talet var ångmaskinen känd, ehuru sammansättningen deraf då ännu var högst ofullkomlig. Den begagnades under det följande århundradet, hufvudsakligen i England, för att verkställa vattenuppfordringar ur grufvorna. Men närmare århundradets slut gjordes i denna upp-

finning betydande förbättringar, genom hvilka den egentligen fick sin vidsträckta användning. *James Watt* var den man, hvilken efterverlden egentligen har att tacka för detta verk.

3. Han var son af en matematiker och hade redan från sin barndom fått sin håg riktad åt mekaniken. Som gosse hade han iakttagit, huru ångan lyfte locket på tekitteln, och deraf föranledts till vidare iakttagelser öfver detta ämne. Sedermera konstruerade han en ångmaskin, som i praktisk användning vida öfverträffade hvad förut i den vägen försökts. Vid tiden för hans död (1819) hade hans uppfinning redan kommit till allmännare användning både i och utom England.

4. Watts uppfinning, hvilken blef af omätlig vigt för fabriksindustriens utveckling, användes snart äfven för befordrande af snabbare kommunikationer. Det lyckades för amerikanen *Fulton* att konstruera den första ångbåt, hvilken (1807) tillryggalade en tur mellan New York och Albany. År 1817 gick den första amerikanska ångaren öfver Atlantiska hafvet, och redan 1819 bygde *Samuel Owen* en ångbåt i Sverge.

5. Redan Watt hade tänkt på att använda ångkraften som ett medel för kommunikationen till lands. Uppfinningen utfördes af *Georg Stephenson*, hvilken, sjelf arbetare och van att kämpa mot nöd och svårigheter, slutligen, trots motstånd och åtskilliga missöden, bragte tanken till utförande. År 1815 tog han patent på sin uppfinning. Det första

lokomotivet sattes i gång uti England. Efter hand började järnvägar anläggas här och sedan i Europas öfriga länder.

6. Genom ångmaskinens uppfinning har industrien uppdrifvits till en förut ej anad höjd och samfärdseln mellan folken betydligt underlättats. Genom de lättade kommunikationerna blef beröringen mellan folken lifligare; åsigter och meningar, som hos ett folk utvecklats, spredos hädanefter med snabb fart till de öfriga.

7. Redan tidigare hade man i Frankrike gjort den uppfinningen att kunna telegrafera medels tecken, som gjordes från den ena upphöjda platsen till den andra. Senare började man med ifver studera lagarne för elektriciteten. Amerikanen *Morse* och dansken *Örsted* hafva utvecklat uppfinningen af den elektriska telegrafen, hvilken för den inbördes beröringen folken imellan är af en så ofantlig vigt.

8. Elektriciteten blifver mer och mer använd för olika ändamål. Sålunda brukas den för att medels *telefonen* fortskaffa ljud på långa afstånd, till belysning i stället för gas samt börjar äfven efter hand intaga ångans plats såsom drifkraft för maskiner, spårvagnar och till och med järnvägståg.

Psalm för barn.

Jag lyfter ögat mot himmelen
och knäpper hop mina händer.
Till dig, o Gud, som är barnens vän,
min håg och tanke jag vänder.

Gladt är att prisa och tacka dig,
och gerna vill jag det göra.
Jag vet det visst, att du ser på mig
och ej försmår att mig höra.

Tack för allt godt, som du städs mig ger
att känna, älska och ega!
Tack, gode Fader, för mycket mer,
än jag kan nämna och säga!

Jag är en planta uti din gård,
för evigheten uppdragen;
Jag var knapt till, när i fadersvård
af dig jag redan var tagen.

Så håll utöfver mig än din hand,
o Fader förutan like!
Och låt mig växa för lifvets land,
Som är ditt himmelska rike!

WF

INNEHÅLL.

* Stycken i bunden stil.

Från **Lutheran Augustana Book Concern,** Augustana-synodens bokhandel, Rock Island, Ill., hafva utkom-följande lärorika och underhållande böcker passande

FÖR UNGDOMEN:

Blommor vid vägen, af S. P. A. L.

— Första häftet .10

— Andra " .10

— Första och andra häftet i ett b., kart .25

— Tredje häftet .15

— Do, kart .20

Den unge läkaren. Ett minnesblad ur Skotlands martyrhistoria, h. .15, kart .25

— Do, klb .35

Evighetsblommor. En samling kristliga berättelser, poem och uppsatser. Tillegnad de unga. Med illustrationer, h .15

Do, kart .30

Familjen Danbury. Prisbelönt täflingsskrift fritt öfversatt från engelskan af S. M. H., kart .75

— Do, klb .85

Fjettrad, eller den strid som stundar, af "En fantast". Öfversättning från engelskan, h .40

— Do, kart .50

Georg Neumark. En lifsbild ur den evangeliska hymnologiens skattkammare. Öfversättning från A. Wildenhahn af N. F., h .15

— Do, kart .20

Herrens vägar och bönens makt. Några drag ur min moders lefnad. Af pastor *Filip Paulus*, h .15

— Do, kart .20

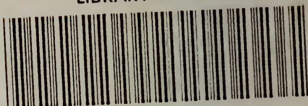
Församlingsskolans läsebok, utarbetad af A. O. Bersell under medverkan af S. P. A. Lindahl och W. Ljung med talrika illustrationer, kart .50

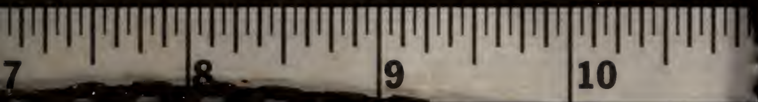
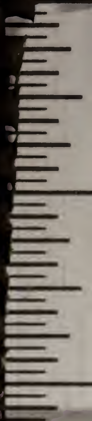
Julklockorna. En julbok för de unga. Med 15 illustrationer. Flera af planscherna i vackert färgtryck. Elegant utstyrsel, h .15

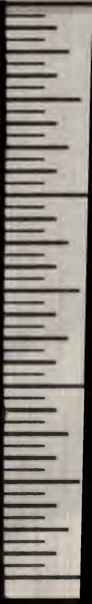
— Do, kart .30

Katarina von Bora, Luthers hustru. En lifsbild af *Armin Stein*. Fri öfversättning af S. P. A. L., kart .50

— Do, klb .75

LIBRARY OF CONGRESS
0 003 179 533 3

7
8
9
10

1/08/2012
141
barnensandrabok

2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12